

**FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY PALACKÉHO
V OLOMOUCI**

Katedra slavistiky

Sekce polské filologie

studijní rok 2009/2010

Anna Trubáková

Studentka 3. ročníku PF-UF

***JAZYK VARŠAVSKÉ ULICE V TVORBĚ SYLWIE CHUTNIK A PROBLEMATIKA
JEHO PŘEKLADU DO ČEŠTINY***

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Jan Jeništa

Olomouc 2010

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně. Úplný výčet podkladů, ze kterých jsem čerpala, je uveden v seznamu literatury, který je součástí práce.

V Olomouci dne 13. května 2010

Děkuji panu Mgr. Janu Jenišтови za konzultace k mé bakalářské práci, za cenné připomínky a trpělivost. Také děkuji paní Prof. PhDr. Marii Sobotkové, CSc., vedoucí sekce polonistiky.

Anotace

Autor: Anna Trubáková

Fakulta: Filozofická

Katedra: Slavistiky, sekce polonistiky

Název bakalářské práce: Jazyk varšavské ulice v tvorbě Sylwie Chutnik a problematika jeho překladu do češtiny

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Jan Jeništa

Počet znaků: 97 671

Počet příloh: 0

Počet titulů použité literatury: 20

Klíčová slova: polská literatura, literární překlad, jazyková expresivita

Náplní této bakalářské práce je jazyk varšavské ulice zachycený v knize *Kapesní atlas žen* od mladé polské autorky Sylwie Chutnik. Jazyk tohoto díla je v několika kapitolách podrobně analyzován, důraz je kladen především na řešení problémů při překladu polských výrazů, a to z hlediska jazykových prostředků, konkrétně výrazů hovorových, nespisovných, argotických a slangových. Hlavním cílem práce je navržení takových překladových řešení, která by byla ekvivalentní k polskému originálu a připravit tak podklad pro budoucí překlad knihy do češtiny.

Obsah

1. Úvod.....	6
2. Profil autorky Sylwie Chutnik	8
2.1. O postavách Kapesního atlasu žen	11
3. Metody překladu	15
4. Analýza expresivního lexika z kapitoly <i>Bazarówy</i>	18
4.1. Tematické spojení slov	49
4.2. Analýza textu z hlediska lexikálního a z hlediska míry jeho expresivity	51
5. Závěr	56
6. Bibliografie.....	60

1. Úvod

Ve své bakalářské práci jsem podrobila analýze jazyk varšavské ulice v knize *Kapesní atlas žen* polské autorky Sylwie Chutnik, s cílem vytvořit adekvátní podklad pro možný budoucí překlad této knihy do českého jazyka. Zaměřila jsem se na problematiku překladu polských slov z hlediska jazykových prostředků, a sice výrazů hovorových, nespisovných, argotických a slangových.

V teoretické části jsem uvedla profil Sylwie Chutnik a konkrétně jsem se zaměřila na čtyři hlavní postavy v celé této knize. K tomu, abych mohla určit adekvátní český překlad, který by byl rovnocenný k polskému výrazu z varšavské ulice, bylo nutné prostudovat teoretickou část překladových transformací, a to z hlediska transformace lexikální, gramatické a lexikálně-gramatické transformace, pro úplnost uvádím i metody překladu tzv. bezekvivalentního lexika. Veškeré tyto poznatky jsem využila v kapitole *Metody překladu*, kde jsem shromážděný materiál roztřídila z hlediska překladových transformací.

V praktické části jsem vycházela z první kapitoly, která nese název *Bazarówy*. Vybrala jsem si tuto kapitolu z toho důvodu, že je nejvíce propracovaná, je v ní zobrazeno prostředí bazaru, které je nedílnou součástí knihy *Kapesní atlas žen*, a které se rovněž stalo její hlavní inspirací.

Na začátku praktické části bylo nutné vyhledat veškeré výrazy, které jsou hovorové, nespisovné, slangové a argotové. K tomu bylo zapotřebí využít překladové slovníky, výkladové slovníky, ale i slovník nespisovné češtiny a slovník synonym. Poté jsem zjistila, že v textu se nachází velké množství vulgarismů, eufemismů, dysfemismů, ale také slov pejorativních i augmentativních. Dále bylo nutné sepsat veškerá tato slova do přehledného heslovitého seznamu, kde je uvedeno, z jakých slovníků bylo čerpáno a jak bych daný výraz přeložila do českého jazyka.

Dalším krokem bylo všechny nalezené výrazy znovu analyzovat, tentokrát z pohledu jejich tematických propojení, neboť se záhy ukázalo, že některá slova jsou si navzájem blízka, synonymická, označují tentýž nebo podobný výraz jiným pojmenováním.

Dále následuje souvislý text, v němž je uvedena míra expresivity zkoumaných slov. Výrazy jsou zkoumány z pohledu lexikálního, to znamená, zda náleží do eufemismů, dysfemismů, vulgarismů, slov pejorativních či augmentativních. Rovněž bylo třeba analyzovat výrazy z hlediska jazykových prostředků, zda se jedná o slova hovorová,

nespisovná, slangová a argotická. Výchozím materiálem byl pro mě již na začátku vypracovaný podrobný seznam výrazů, frazeologismů a slovních spojení.

2. Profil autorky Sylwie Chutnik

Sylwie Chutnik je mladá talentovaná spisovatelka narozená v roce 1979 ve Varšavě. Vyrůstala na varšavském předměstí a byla typickým panelákovým dítětem osmdesátých let. Již tehdy si uvědomovala kontrasty současného světa.

Je absolventkou oboru gender studies na Varšavské univerzitě. „Pro úplnost dodejme, že hlavní náplní tohoto oboru je odhalování rozdílů v postavení a uplatnění mužů a žen ve společnosti a kultuře. V rámci gender studies jsou analyzovány struktury a procesy, které se podílejí na sociálním uspořádání vztahů mezi muži a ženami, ale i uspořádání mezilidských vztahů vůbec. Rovněž zkoumají mechanismy, jakými gender ovlivňuje vztahy mezi lidmi, jazyk, vědu, technologii i umění. Kulturně i společensky vytvářejí normy vztahů mezi pohlavími.

Genderová studia jsou oborem dynamicky se rozvíjejícím. O svoje poznatky obohacují kulturní a společenskou problematiku, týkající se předmětu muž a žena na hierarchickém základě.

Gender je základní kategorií analýzy organizace lidských společností a produktů sociálního a kulturního života. Genderová studia jsou ukotvena v sociologii a usilují o zavedení i do jiných vědních oborů jako je například psychologie, politologie, sociální práce, mediální studia a žurnalistika“.¹

Lze zcela jistě konstatovat, že vystudovaný obor gender studies byl Sylwii Chutnik velice dobře nápomocen v její pozdější literární tvorbě, kde hlavními hrdinkami jsou především ženy a jejich postavení ve společnosti. Její první literární pokusy jí také vycházely v knižních souborech *Kobieta i polityka* (redaktorky J.Piotrowska a A. Grzybek, Varšava 2006), dále pak *Queerowanie feminizmu* (redaktorka J.Zakrzewska, Poznaň 2006), známá je také antologie *Ludzie, miasta*, (redaktoři Igor Stokfiszewski, Piotr Marecki, Renata Serednicka, Krakov, 2008).

Sylwie Chutnik je držitelkou prestižního ocenění *Paszport Polityki* v kategorii Literatura za rok 2008. V roce 2009 byla rovněž nominovaná na prestižní polské ocenění za nejlepší polskou knihu roku. Toto ocenění nese název *Nagroda literacka Nike*.²

¹KAVANOVÁ L., *Speciál o oborech*,
<http://www.vysokeskoly.cz/system/index.php?clanek=2040&id=2039>, dne: 2010-04-28.

Sylwie Chutnik je rovněž předsedkyní nadace *MaMa*, která hájí práva žen a především matek. Svůj zájem o ženy a matky dává najevo jako průvodkyně, pořádá totiž vycházky po různých místech Varšavy, která jsou spojena se zajímavými polskými ženami. Organizace *MaMa* zastupuje matky pocházející z nejrůznějších společensko-ekonomických vrstev. Díky těmto aktivitám se stala všeobecně známou osobností a získala velké množství již uvedených ocenění.

Uspořádala také akci s názvem *O mamma mia*, která měla za cíl upozornit společnost především na nevhodné podmínky městských prostor pro potřeby matek a jejich dětí.

Není pochyb o jejím beletristickém nadání a ve spojení s faktografickými znalostmi Varšavy pracuje v současnosti jako průvodkyně po Varšavě. Lze ji bezesporu zařadit do současné mladé generace autorů a autorek, kteří nahlíží na moderní dobu svým osobitým způsobem. Její autorský profil lze velmi jednoduše dovést již z debutu, který má na svém kontě, a tím je *Kieszonkowy atlas kobiet (Kapesní atlas žen)*, za který obdržela významné ocenění. Knihu vydalo vydavatelství *Korporacja Ha!art* v Krakově v roce 2009.

Sylwie Chutnik umí naslouchat svým čtyřem hrdinům, kteří žijí ve svých smutných domech, kteří prožívají utrpení na ulicích i ve svých vlastních myšlenkách. Dokáže pozorovat jejich životy a každodenní starosti. V neposlední řadě je tu také talent, díky kterému je autorka schopna sugestivně přenést své myšlenky do literárního díla. Text však není z mého pohledu na takové úrovni, aby oslovil širší spektrum čtenářů, ale je určen výhradně ženám. Mám na mysli především ženy, které stejně jako hlavní hrdinky i hrdina v příběhu žijí prazvláštním životem a nedokáží se plnohodnotně zapojit do běžné společnosti. Lze s určitostí tvrdit, že náročná je kniha po stránce jazykové. Domnívám se tak především proto, že kniha je plná hovorových polských výrazů, které mohou být pro čtenáře, jehož znalost polského jazyka není na příliš vysoké úrovni, těžko srozumitelné, náročné i pro přeložení. Nicméně pro běžného polského čtenáře, který zná dobře nejenom prostředí polského bazaru, ale i hovorový

²Sylwie Chutnik se stala laureátkou soutěže „*Dama Warszawy 2007*” a „*Wawoaktywni 2008*” vyhlášené časopisem *Życie Warszawy*. Rovněž byla nominovaná na Polku Roku 2007, *Gazety Wyborczej i Kobiety Glamour 2008*. Sylwia Chutnik je také držitelkou grantu *Homines Urbani* za rok 2008, což je projekt, který byl vytvořen v roce 2004 a který poskytuje spisovatelům, překladatelům a literárním kritikům z Polska, Německa a dalších zemí střední Evropy finanční podporu. Tento projekt je organizován významnou asociací *Villa Decius* a polskou asociací *Polish Book Institute* ve spolupráci s *Polish Ha!art Corporation* a s německou společností *Deutsches Literaturinstitut Leipzig*. V roce 2010 obdržela další grant polského ministerstva kultury. Její kniha *Kieszonkowy atlas kobiet* se rovněž stala knihou roku na známém polském rádiu *Trójka*.

polský jazyk, je kniha *Kapesní atlas žen* poutavější než pro čtenáře, který se v těchto skutečnostech nepříliš dobře orientuje a jsou mu vzdálenější. V knize se často objevují kratší úseky vět, které podporují dynamiku i rytmiku textu. Zvolený jazyk, varšavský žargon, má jisté opodstatnění při charakterizování mentality různých typů lidí.

Pro pochopení celistvosti profilu Sylwie Chutnik je nutné zmínit i další knihu a tou je *Dzidzia*, kterou vydalo vydavatelství *Świat Książki* ve Varšavě v roce 2010.

„Michala Benešová ve svém článku uvádí, že Karolinka, přezdívána Dzidzia je čtvrtým dítětem Danuty Mutter, dcery venkovské ženy obviněné ze zrady Poláků v době války. Dzidzia se své matce narodila jako čtvrté dítě ze čtyřčat. Ostatní tři děti s manželem společnými silami udusili hned po narození. Poslední dítě, Dzidzia, se narodila opožděně, mentálně postižená a bez rukou i nohou. Dzidzia není jen tragédií sama pro sebe a pro svou matku, je i dědictvím minulosti a neustálou připomínkou jakési rodové viny.“³

Dzidzia je šokující příběh, který vypráví o zoufalství a utrpení. Kniha popisuje rok 1944 ve Varšavě, kdy hrdinka Stefania Mutter zradí polský národ tím, že donáší Němcům informace o dvou Polkách, které se ukrývají před pronásledováním z německé strany. Stefania Mutter, ale bohužel neví, že za tuto zradu bude odsouzena k trestu smrti. O několik let později se její dceři Danutě narodí dcera Dzidzia, která je fyzicky zdeformovaná a mentálně postižená. Zoufalá Danuta se pokouší zbavit své nemocné dcery tak, že ji chce prodat na tržišti nebo zanechat samotnou v kostele napospas jejímu osudu. Na první pohled je zcela jasné, že Danuta je žena, která se zmítá v rozpacích a hledá východisko ze své vážné životní situace.

„Intenzita brutality války, bolesti, hlouposti a bezohlednosti je z této knihy velice dobře patrná, nicméně postupně klouže až ke grotesce se surrealistickými prvky.“⁴ Tento příběh je plný emocí, setkáváme se s morálními zásadami i s ironií, která je patrná již od prvních stran příběhu.

Hlavní dějová linie knihy *Dzidzia* je v titulní hrdince, postižené dívce bez rukou a nohou, která pro svou matku i maloměstěckou společnost má být důvodem toho, že zlo, které bylo vypuštěno do světa, se vrací zpět v dalších generacích.

³BENEŠOVÁ M., *Polsko bez rukou a nohou*, <http://www.polonistika.cz/index.php?ido=40&idp=1179&t=polsko-bez-rukou-a-bez-nohou-s-chutnik-dzidzia>, dne: 2010-04-28.

⁴HAMKAŁO-WOLNY A., *Dzidzia jako kara*, www.polityka.pl/kultura/ksiazki/recenzjeksiazek/1503197,1,recenzja-ksiazki-sylwia-chutnik-dzidzia.read, dne: 2010-04-28.

Sylwie Chutnik užívá jazyk varšavské ulice, píše důrazně, leč srozumitelně, ukazuje bezradnost a zároveň snobství matky Polky, která má dítě potýkající se s osamocením a studem. Autorka poukazuje na sílu davu, kritizuje předsudky společnosti a podtrhuje ženskost hrdinek.

2.1. O postavách Kapesního atlasu žen

Hlavními hrdiny knihy jsou Mańka z bazaru, Maria Wachelberska, Marian Pawlikowski a jedenáctiletá holčička Maryška. Všechny tyto čtyři nesourodé postavy ve čtyřech příbězích vytvářejí zvláštní „atlas“, v němž autorka představuje mentálně a charakterově vypjaté typy lidí, kterým svět neumožnil jejich seberealizaci. Když se důkladněji zaměříme na jména hlavních hrdinů v knize, není pochyb o tom, že postavy jsou si v něčem velice blízké, ačkoli jsou v různém věku, mají různé profese i osudy, liší se také pohlavím (alespoň biologicky). Všechny čtyři hlavní postavy spojuje nejenom otázka osudu, otázka nesplněných, prozaických přání, nikoli otázka jejich životní volby, ale také to, že všechna čtyři jména hlavních hrdinů jsou verzí jména Marie, což je archetypální jméno, matka Kristova, Bohorodička.

Knihy *Kapesní atlas žen* je rozdělena do čtyř kapitol, jejichž názvy jsou následující: *Bazarówy*, *Łączniczki*, *Podróby*, *Księżniczki*.

Hrdinkou první kapitoly, která nese název *Bazarówy* je Mańka z bazaru, alkoholička a prodavačka na bazaru. V druhé kapitole se setkáváme s paní Marií Wachelberskou, bývalou spojovatelkou ve varšavském povstání, která přežila hrůzy války. Ve třetí kapitole je hlavním hrdinou Marian Pawlikowski, trochu zženštilý typ muže, jenž při háčkování a vyšívání sní o svatebních šatech. V posledním příběhu, který nese název *Księżniczki* vystupuje jedenáctiletá dívka, snažící se na sebe strhnout pozornost.

Podívejme se nyní podrobněji na hrdinku první kapitoly, kterou je Mańka z Bazaru. Převážná část děje se odehrává na polském bazaru, kde platí nepsaná hesla jako je soudržnost, bazar a čest. „Na prawo syf, na lewo syf, a przed nami miejski labirynt.“⁵ Jednoduše, ale přitom výstižně se autorka snaží vtáhnout čtenáře do atmosféry polského tržiště.

⁵Citace z knihy *Kieszonkowy atlas kobiet*, s. 5.

Mańka známá též jako Czarna Mańka nemá žádné mimořádné schopnosti ani velké ambice. Opustila školu a odešla prodávat na tržiště nejrůznější veteš. Stala se tak Královnou Bazaru. Jejími komnatami však nejsou vyzdobené sály plné přepychu, nýbrž špinavý, bezútěšný dům, který se pro ni stal útočištěm, kde mohla skrývat svá přání a sny. Ona je královnou bazaru, královnou ve svém malém krámku s nejrůznějším zbožím, o kterém by člověk mohl jen těžko tvrdit, že má vůbec nějakou cenu. Bohužel Mańka není schopna srovnat život na bazaru s lepším životem v lepších podmínkách s vyšší životní úrovní. A jak by také mohla, vždyť jiný život, než život na tržišti ani nepoznala. Pro ni je bazar vrcholem dokonalosti.

Maria Wachelberská žije stejně jako další hrdinové příběhu v Opaczewské ulici poblíž Szcześliwického parku. Paní Maria je neustále pronásledována hrůznými vzpomínkami z války, kdy jako malé dítě zázračně přežila spolu se svou matkou masakr svých blízkých přátel a sousedů. Toto ji poznamenalo natolik, že si pokládá otázku, proč právě ona přežila. Život paní Marie se zastavil ve chvíli, kdy prožila tento hrůzný zážitek. Vzchopit se a jít dál odmítala. Paní Marie cítila, že její přežití ji poznamenalo na celý život. Čekání na smrt se stalo jejím hlavním cílem. Touží se zbavit démonů z války a veškerých hrůzných zážitků. Touží po zúčtování se životem, touží po vypořádání se s vlastním svědomím. Proto se vydává do zdejšího sklepa, kde prožila tragickou životní etapu a kde chce naposledy zavřít oči.

Překvapení a dokonce i rozčarování může u čtenáře vyvolat postava pana Mariana Pawlikowského, který působí dojem chybného elementu v příběhu o ženách. Avšak není v tom žádný omyl. Autorka záměrně nazývá pana Mariana „panopánem“. Člověka, který vystřihuje ze starých čísel Burdy dámské stříhy šatů, je však postavou velice poutavou. Je to muž, jehož chování je však spíše ženské, než mužské. Kvůli svým zženštilým zájmům, jako je vyšívání a háčkování, a také kvůli své odlišnosti, se často stává terčem posměchu, zloby, nepochopení a útoků. Žije v osamění, na ulici je častován nadávkami, jako je *ciota*, *pedał*, *gej*. Pan Marian touží po jediném. Být pochopen, mít pocit potřebnosti a porozumění. Hledá spřízněnou duši ve světě, v němž se cítí být sám a ztracený. Oporu nachází mezi nejbližšími sousedy a přáteli z kavárny Fantazja, kam často chodívá. Oni totiž dobře znají jeho kvality a jeho podezřelou orientaci nepřikládají důraz. Na to, aby si hledal nějakou ženu, se cítí být až příliš starý.

Postava pana Mariana je dokonalým příkladem toho, že ne vždy je třeba splnit pravidla, která si žádá okolí.

Poslední příběh vypráví o dospívající jedenáctileté dívce Maryšce. Touha být malým, drzým, rozmazleným arogantním děckem, touha upoutat na sebe pozornost za každou cenu, touha nebýt přehlížena, se pro ni stala smyslem života. Tyto prapodivné tužby jsou náplní čtvrté, poslední povídky, která nese název *Księżniczki*.

Sylwie Chutnik se ve své knize *Kapesní atlas žen* zabývá osudy tří žen a jednoho „panopána“, analyzuje jejich nelehký život, který má mnohdy tragický konec. Příběhy se odehrávají v jednom varšavském domě, který představuje symbol věčného trvání, stálosti, symbol úkrytu. Činžovní dům tvoří scénérii pro jejich štěstí, ale i neštěstí. Ostatně tak už to bývá i v reálném životě. Pro paní Marii je činžovní dům, ve kterém žije, určitým spojením s minulostí. Naproti tomu pro pana Mariana představuje tento varšavský dům úkryt před netolerancí, se kterou se dennodenně potýká.

Všechny čtyři hlavní postavy nespojuje jen fakt, že bydlí v jednom domě v Opaczewské ulici, ale také autorčina vypravěčská citlivost. Sylwie Chutnik nám umožňuje nahlédnout do jejich prapodivných životních příběhů. Do příběhů lidí, kteří jsou vyřazeni ze společnosti, neboť nesplňují její nároky, požadavky a pravidla.

Kniha *Kapesní atlas žen* se dočkala také divadelního zpracování, které bylo uvedeno v loňském roce v divadle Teatr Powszechny im. Zygmunta Hübnera ve Varšavě v režii Waldemara Śmigasiewiczze.

„Režisér se v divadelním zpracování, stejně jako sama autorka knihy, zaměřuje na život čtyř hlavních hrdinů v Opaczewské ulici na varšavském předměstí, kde všechno plyne svým volným a poklidným rytmem. Popisuje nejen současnou Varšavu, ale i Varšavu za časů dávných, její folklor i místní zvyklosti, ukazuje ji v detailech ve výpovědích jednotlivých postav. Děj příběhu se stejně jako v knize odehrává ve starém varšavském činžovním domě.“^{6 7}

Musíme konstatovat, že autorka s přesností a pečlivostí vykresluje své hrdiny, každý z nich je svým způsobem výjimečný, užívá jazyka, kterým dokáže vtáhnout čtenáře do

⁶Překlad z polského článku *Warszawa. „Kieszonkowy atlas kobiet“* w Powszechnym. Více o divadelním zpracování v článku *Warszawa. „Kieszonkowy atlas kobiet“* w Powszechnym, www.e-teatr.pl/pl/artykuly/68350.html.

⁷V hlavních rolích se jako Czarna Maňka představila známá polská herečka Paulina Holtz, paní Marii ztvárnila Joanna Żółkowska, v roli pana Mariana vystoupil Kazimierz Kaczor. Jako jedenáctiletá Marysia se představila Anna Moskal. Divadelní zpracování knihy *„Kieszonkowy atlas kobiet“*, se odehrálo v divadle Teatr Powszechny - Mała Scena; premiéra se konala 6. března 2009, režisér Waldemar Śmigasiewicz.

děje. Lze s určitostí tvrdit, že autorka má výborné pozorovací schopnosti, které umí převést do literárního díla.

Jazyk je hovorový, lze říci, že je odvážný, zvláště když jím autorka popisuje lidskou netoleranci, primitivismus, netečnost a apatii. Je to obraz žen, které si samy nedokážou poradit. Nedokáží vzít život do vlastních rukou, vyjít vstříc problémům, stát se odvážnými, bojovat za vlastní přání a především přestat žít minulostí a soustředit se na budoucnost.

O knize *Kapesní atlas žen* již byla napsána řada recenzí a kritik, z nichž vesměs vyznívalo kladné hodnocení. Ostatně získaná prestižní ocenění svědčí o její unikátnosti. Nelze pochybovat také o tom, že tato kniha má hodnotu pro obyvatele varšavské Opaczewské ulice, neboť poukazuje a popisuje prostředí z jejich každodenního života. Jak už jsem také na předchozích stranách uvedla, život každé postavy je poněkud bizarní, tragický, neobvyklý, může vzbuzovat soucit či úsměv. Společně s hlavními hrdiny čtenář vnímá atmosféru Opaczewské ulice, bazaru, kavárny Fantazja i Szczeńliwického parku. V knize jsou znamenitě popsány scény i dialogy a vše je doplněno svérázným autorčiným humorem. Musím konstatovat, že velkou měrou se na unikátnosti textu podílí také výborný pozorovací talent, který Sylwie Chutnik využívá v popisech událostí dějících se na bazaru, v prostorách domu v Opaczewské ulici, ve sklepě starého domu nebo při charakterizaci hlavních hrdinů.

Na závěr je třeba se zamyslet, co motivovalo Sylwii Chutnik k tomu, aby měl její prozaický debut právě takovouto podobu. Lze se domnívat, že to bylo především studium oboru gender studies, její už několikrát zmíněné pozorovací schopnosti, literární talent, snaha ukázat prostředí varšavské ulice a život čtyř hlavních postav, které je možné vnímat jako zástupce čtyř životních příběhů.

Předtím než uvedu seznam všech hovorových i expresivních slov a frazeologismů, které se objevily v polském textu knihy *Kapesní atlas žen*, je nutné uvést, jakých překladových transformací bylo užito k tomu, abychom docílili smysluplného překladu do českého jazyka.

3. Metody překladu

V rámci kapitoly *Metody překladu*⁸ se budu hlouběji zabývat překladovými transformacemi a jejich metodami. Tyto překladové transformace je možné rozdělit do tří základních skupin, a to na **transformace lexikální**, **transformace gramatické** a **transformace lexikálně-gramatické**. Do změn lexikálních bývají zařazovány tyto překladatelské postupy: *transkripce*, *kalkování*. Z lexikálně-sémantického typu je to *konkretizace*, *generalizace*, *modulace*. Ke gramatickým transformacím lze zařadit *záměny slovních druhů*, *větnočlenské záměny*, *záměny multiverbizačních pojmenování univerbizačními a naopak*, *změny gramatického statutu větných konstrukcí* a *slovosledné transformace*. Do lexikálně-gramatických transformací náleží *antonymický překlad*, *rozšíření informačního základu*, *explikace*, *opisný překlad*, *kompenzace* a *celkové přehodnocení*. K překladovým transformacím náleží také převod bezekvivalentního lexika. V rámci tohoto převodu existuje několik možných překladových řešení a tím je: *transliterace*, *transkripce*, *kalkování*, *opisný*, *vysvětlující překlad*, případně vytvoření *nového domácího výrazu*, *neologismu*.

Nyní bych se ráda zaměřila na jednotlivé překladové transformace, uvedla jejich přesné definice a dodala příklady polských výrazů spolu s českými překlady. První analyzovanou skupinou jsou překladové transformace z hlediska lexikálního. **Transkripce** je převod slova nebo slovního spojení s cílem napodobit zvukovou podobu jazyka. Při transliteraci je zohledněna grafická podoba slova. Do transkripce je možné zařadit výrazy „Kerfur“, „Žant“, jakožto názvy francouzských supermarketů působících v Polsku. Zde se tedy transkripce týká již výrazů uvedených v originále, překlad do českého jazyka bude zřejmě řešen opět transkripcí.

Další analyzovanou metodou lexikálních transformací je **kalkování**, což je vytvoření zcela nového výrazu napodobením struktury výrazu v jazyce originálu. Při překládání polských výrazů do českého jazyka není kalkování nikde užito.

Mezi lexikálně-sémantické záměny je možné zařadit **konkretizaci**. Ta se vyznačuje tím, že ve výchozím jazyce jsou slova nebo slovní spojení s obecnějším významem zaměněna za slova nebo slovní spojení, jejichž význam je užší, konkrétnější. Do konkretizace je možné zařadit výrazy jako „plesnie“ („plesnivina“), a to z toho

⁸Následující dělení překladových transformací je přejato od E. Vysloužilové: Vysloužilová, E. a kol.: *Cvičebnice překladu pro rusisty I. Politika. Ekonomika*. FF UP Olomouc, 2002. Tématem se také zabývá např. Žváček, D. *Úvod do teorie překladu (pro rusisty)*. FF UP Olomouc, 1998.

důvodu, že v textu knihy se jedná o plesnivé maso a uzeniny a v jazyce překladu bude třeba tento výraz konkretizovat.

Generalizace je opačným postupem ke konkretizaci. Jedná se tedy o to, že slova nebo slovní spojení s konkrétním významem jsou zaměněna za výrazy jejichž význam je obecnější. Do této skupiny bych zařadila polské výrazy „menel“, „menelica“, které bych do českého jazyka přeložila méně expresivním výrazem „alkoholik“, „alkoholička“.

Jestliže lze z výchozího jazyka vyvodit význam slova či slovního spojení a převést ho tak do jazyka cílového, jedná se o **modulaci**. Tím je uzavřena skupina lexikálně-sémantických záměn. V tomto případě nemohu doložit příklady modulace, neboť se v rámci první kapitoly neobjevují.

Záměna slovních tvarů náleží do poměrně častých gramatických transformací, kde dochází ke změnám v gramatických kategoriích čísla, vidu, pádu, času, rodu. Jako příklady bych uvedla „wychodek“ („kadibudka“), „tłumok“ („hlupačka“), „szmata“ („hadr“). U těchto výrazů dochází k záměně maskulina na femininum a naopak.

Další záměnou náležící do gramatických transformací jsou **záměny slovnědruhové**, kde dochází k záměně slovních druhů. např. nominalizace, verbalizace apod. Příklady slovnědruhových záměn se nevyskytují.

Záměna neshodného přívlastku shodným přívlastkem a naopak, ale také změna subjektu a objektu je definice **záměn větnočlenských**. Za příklad mohu uvést „lista sprawunków“ („nákupní seznam“).

V textu knihy je také zastoupena záměna **multiverbizačních pojmenování univerbizačními a naopak**. Jedná se o to, že víceslovný výraz je nahrazen výrazem jednoslovným a naopak. Mohu uvést příklad „chłopak morowy“ („kádr“), „antek cwaniak“ („podvodník“), „brat fest“ („silák“), „melina“ („tajná skrýš alkoholu“).

Do gramatických transformací dále patří **změny gramatického statutu větných konstrukcí**. V tomto případě jsou trpné konstrukce vět nahrazeny činnými, věty se všeobecným podmětem jsou změněny ve věty s osobními konstrukcemi. Větné konstrukce nebyly předmětem analýzy této práce, stejně jako **slovosledné transformace**, u nichž, jak už název napovídá, se jedná se o záměnu pořádku slov ve větách.

Poslední skupinu tvoří lexikálně-gramatické transformace. Ani ty však většinou nebyly předmětem analýzy této práce, proto jen pro pořádek uvádím jejich přehled a jednoduché definice. Jako první bych uvedla **antonymický překlad**, kde dochází

k záměně konstrukcí vět kladných v záporné a naopak. Dalším typem je **rozšíření informačního základu**. V tomto případě dochází k tomu, že přeložená větná konstrukce je v cílovém jazyce obohacena o výraz, který vysvětluje neznámý pojem z původní věty. Do lexikálně-gramatických konstrukcí dále patří **explikace**, neboli **opisný překlad**. Jedná se o to, že slovo nebo slovní spojení je nahrazeno jiným výrazem, který vysvětluje nebo opisuje původní význam slova. Způsob ve kterém, jsou obsahové prvky převedeny na jiné jazykové prostředky se nazývá metoda **kompence**. Přičemž se nemusí vždy konkrétní přeložený výraz v cílovém jazyce nalézat na stejném místě jako tomu bylo v originálu textu. Poslední možnou metodou překladových transformací je **celkové přehodnocení**. Tato záměna se využívá v případě frazeologismů a ustálených slovních spojení, které jsou obtížně přeložitelné do cílového jazyka. Nyní se konkrétněji zmíním o *bezekvivalentním lexiku*, což je taková slovní zásoba, pro která neexistuje v cílovém jazyce rovnocenný ekvivalent. V tom případě je nezbytné využít těchto překladových možností: *transliterace, transkripce, kalkování, opisný, vysvětlující překlad, přibližný překlad, nový výraz, neologismus*.

Při řešení této práce bylo nalezeno několik příkladů bezekvivalentního lexika, jejichž možným překladovým řešením je vytvoření zcela **nového výrazu, neologismu**. V textu knihy se objevuje např. „mrožonka“ („mraženina“) či „spec od reklamy“ („reklamkár“).

4. Analýza expresivního lexika z kapitoly *Bazarówy*

Na prawo syf, na lewo syf, a przed nami miejski labirynt. s. 5

Syf – nepořádek, špína, syfilis

polsko-český slovník II. P- Ž, Academia, Praha 1995, s. 370

Syf – 1. wykwit skórny, pryszcz

2. choroba weneryczna, najczęściej syfilis

3. bałagan, nieporządek, rozgardiasz, brud, bajzel, burdel

4. nieprzyjemna, nieciekawa sytuacja, atmosfera, otoczenie

Słownik polszczyzny potocznej, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa

2006, s.296

Z uvedených slovníkových definicí připadají v úvahu pouze výrazy nepořádek, špína, vzhledem ke stylistické expresivitě slova „syf” v polském jazyce bude vhodné použít český ekvivalent „binec, bordel”, neboť nejlépe vystihují míru expresivity polského slova „syf”.

Widać, że duże, dobrze, to albo bierze albo niech se do żanta, czy jakiegoś kerfura jedzie po te pleśnie. s. 7

Kerfur – Carrefour

Żant - Géant

Fonetické názvy francouzských supermarketů působících v Polsku.

Pleśnie – plísně

polsko-český slovník II. P-Ž, Academia, Praha 1995, s. 46

Pleśnie – 1. zielonkawoszary, biały lub czarny nalot występujący na produktach spożywczych, papierze, drewnie itp. narażonych na działanie wilgoci i powietrza.

Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006 s. 172

V knize Kapesní atlas žen se slovo „pleśnie“ vyskytuje v souvislosti s plesnivým masem a uzeninami, z tohoto důvodu bych pro český překlad navrhovala slovo „plesnivina“, neboť je v sobě obsahuje souhrnný název pro plesnivé potraviny.

*Rozsiada się na krzeselku i gada. A że u wnuczki była, że ciasto upiekła. Inne baby przychodzą, coś się chcą zapytać, a ta **terkocze**. Nikt jej nie słucha. s. 7*

Terkotać – rachotit, drnčet, brebentit, tlachat

polsko-český slovník II. P-Ž, Academia, Praha 1995, str. 421

Terkotać - 1. mówić szybko, dużo, bez przerwy

2. o maszynach, motorach itp. będących w ruchu: wydawać terkot

Słownik polszczyzny potocznej, Wydawnictwo Naukowe PWN,

Strony internetowe

Z uvedených slovníkových definicí připadají v úvahu pouze výrazy „brebentit“ a „tlachat“ vzhledem k výrazné expresivitě slova „terkotać“ v polském jazyce bude vhodné použít český ekvivalent „brebentit“, „tlachat“, z toho důvodu, že pouze tyto dva přeložené české výrazy nejlépe vystihují polský výraz „terkotać“.

*Nogi rozkłada, **żylaki** pokazuje. Ktoś się kiedyś potknął o te **słoniowate** łydki, to ta jeszcze krzyczała, że przecież ona chora jest, żeby uważać, gdzie się **łazi**. s. 8*

Żylaki – křečové žíly, křečáky, také na s. 17

polsko-český slovník II. P-Ž, Academia, Praha 1995, s. 701

Żylaki – cienkie, delikatne żyły – naczynie krwionośne

Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe PWN,

Warszawa 2006, s. 1136

Polský výraz „żylaki” je vysoce expresivní, tudíž bude vhodné pro jeho překlad použít české slovo „křečáky”, neboť stejně jako v polském jazyce tak i v jazyce českém nese v sobě tento výraz vysokou dávku expresivity.

Słoniowatość – elefantiasis, neohrabanost, ciężkopádność, nemotornost

Słoniowate – neohrabané, ciężkopádné, nemotorné

polsko-český slovník II. P-Ž, Academia, Praha 1995, s. 321

Słoniowatość-niezgrabność, ociężałość

Słoniowaty – ruchami, postacią przypominający słonia, ciężki, niezgrabny, gruby

Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 1270

Polský výraz „słoniowaty” je slovo jen málo expresivní v polské jazyce, tudíž bude vhodné z uvedených slovníkových definicí užít český překlad „neobratný”, „těžkopádný”, „toporný”, neboť zachovávají expresivitu polského originálu.

Łazić - chodit, vléci se, courat (se), ložit

polsko-český slovník I. A-Ó, Academia, Praha 1994, s. 495

Łazić – chodzić, zwykle bez wyraźnego celu, sensu, z miejsca na miejsce

Słownik polszczyzny potocznej, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 160

Slovo „łazić“ v sobě nese lehkou míru expresivity, proto bych v českém překladu zvolila výraz „bloumat“, „courat se“, „ložit“ z důvodu zachování polské expresivity.

- *A dzień dobry pani, jak leci ?*

- *A no panie, już nie leci. Kilka lat temu przestało mnie lecieć. Ale to i lepiej, bo mniej żołądek boli i problemu ni ma.* s. 8

- Dobrý den paní, jak to jde?

- No to víte paní, už to tak nejde. Ale je to lepší, protože mě méně bolí žaludek a je po problému.

*I co nam powiecie **spec** od reklamy, mlode wilczki public relations **krawaciarze** od badań konsumenckich ? s. 9*

Krawaciarz – úředník, kravaták

polsko-český slovník II. P-Ž, Academia, Praha 1995, s. 436

Krawaciarz – slovo je odvozeno od slova krawat, jehož polská definice je následující:
Ozdobny pasek materiału, wiązany na trójkątny węzeł, przy kołnierzyku koszuli lub bluzki
Wydawnictwo Naukowe PWN, čerpáno z internetových stran

Tento polský výraz je plně ekvivalentní, tudíž bude vhodné z uvedených slovníkových definic použít český výraz „kravaták.“

Spec – *hovor.* specialista, odborník, znalec, expert, vědec

polsko-český slovník II. P-Ž, Academia, Praha 1995, s. 333

Spec – *skr.* specjalista, człowiek biegły w czymś, fachowiec, znawca

*Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe PWN,
Warszawa 2006, s. 1314*

Polský frazeologismus „spec od reklamy” je výrazem hovorovým, tudíž bude vhodné použít český ekvivalent „reklamkář”, který nejlépe vystihuje polský originál.

*Jakie ma pani **linie papilarne** ? Linux papilarus od siatux. s. 10*

Linie papilarne – papilární linie

polsko-český slovník II. P-Ž, Academia, Praha 1995, s.14

Linie papilarne – drobníutkie rowki na skórze palców, rąk i nóg, mające stały i u každého człowieka inny układ, co wykorzystywane jest do ustalania tożsamości osóh

Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 445

Linux papilarus od siatux – ironická nápodoba latiny, slovní hříčka

Při překladu výrazu „linie papilarne” je vhodné ponechat překlad slova „papilární linie”, neboť se jedná o odborný název. „Linux papilarus od siatux”. Od siatux pochází z polského originálu „od siatek”, což znamená „od nákupních tašek”.

Ich dostawcą jest pobliski śmietnik lub zakurzony strych. Czego tu nie ma: śruby od kibla, zeszyt bez kartek, kaseta magnetofonowa bez taśmy. s. 10

Kibel – také na s. 27, *slang*. Kýbl, kbelík, kyblík, vědro

polsko-český slovník II. P-Ž, Academia, Praha 1995, s. 382

Kibel – 1. nieotrzymanie promocji do następnej klasy, pozostawanie na drugi rok

w tej samej klasie, repetowanie,

2. Ubikacja, toaleta, także sedes

3. więzienie

4. ciężka, skomplikowana sytuacja, kłopoty, tarapaty

Słownik polszczyzny potocznej, Wydawnictwo Naukowe PWN,

Warszawa 2006, s. 130

Z uvedených slovníkových definicí připadají v úvahu pouze výrazy „toaleta“, „ubikacja“, „sedes“. Vzhledem ke vysoké míře expresivity slova „kibel“ v polském jazyce bude vhodné použít český ekvivalent „záchod“, „hajzlík“.

Królowe biznesu mają swoich Królów, ale leżą oni zazwyczaj gdzieś obok lub robią **szemrane interesy** i jeszcze się nie podziela zyskiem. s. 11

Szemrane interesy

Szemrać – 1. šumět, bublat

2. bručet šeptat, reptat

Szemrany – podezřelý, smradlavý, vypráskaný

polsko-český slovník II. P-Ž, Academia, Praha 1995, s. 381

Szemrać – 1. wydawać szmer, dawać się słyszeć jako cichy, jednostajny szmer,

Szumieć

2. mówić cicho, niewyraźnie, w sposób uniemożliwiający

zrozumienie, mruzczyć

3. wyrażać nieśmiało, nie całkiem otwarcie swoje niezadowolenie,

sarkać, narzekać

Szemrany – budzący wątpliwości, podejrzany, nieuczciwy

Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe

PWN, Warszawa, 2006, s. 1509

Interes - věc, záležitost, zájem, prospěch

polsko-český slovník I. A-Ó, Academia, Praha 1994, s. 338

Interes – sprawa do załatwienia, potrzeba,

Słownik polszczyzny potocznej, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa

2006 s. 116

Polský frazeologismus „szemrane interesy“ v sobě nese lehkou míru expresivity.

Z tohoto důvodu bude vhodné použít český ekvivalent „pochybné kšefty“, který

nejvíce zachovává míru expresivity polského frazeologismu.

Kury ubrane w kilka warstw **ciuchów**, żeby po nerkach nie wiało, jak się tak siedzi. s. 11

Ciuch – *hovor.* veteš, hadry

polsko-český slovník I. A-Ó, Academia, Praha 1994, s. 144

Ciuch – jakakolwiek część ubrania

Słownik polszczyzny potocznej, Wydawnictwo Naukowe PWN,
Warszawa 2006, s. 57

Použitý výraz „ciuch” je výrazem expresivním. Z tohoto důvodu bych použila pro český překlad slovo „hadry”, které nejlépe vystihuje slovo v polském originálu.

Kura - slepice

polsko-český slovník II. P-Ž, Academia, Praha 1995, s. 465

Kura – ptak domowy hodowany ze względu na jaja i mięso, samica koguta

Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe PWN,
Warszawa 2006, s. 364

Pro polský výraz „kura” bude vhodné použít český překlad „slepice”. Nicméně ve spojitosti s polským frazeologismem „kura domowa” je třeba použít český frazeologismus „domácí puťka”.

Wspierające się nawzajem - „to ja ci, Haniu, majdanu popilnuję, a ty se skocz do kibelka”, wyłócające - „spierdalaj prostytutko, ty tu nie stałaś!” s. 11

Majdan – *hovor.* majetek, saky paky, krámy, (zwinąć majdan – sbalit svých pět švestek)

polsko-český slovník I. A-Ó, Academia, Praha 1994, s. 507

Majdan – 1. czyjeś rzeczy, bagaże, tłumoki, toboły

2. plac na wsi lub w obozie wojskowym albo w warowni

Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe
PWN, Warszawa 2006, s. 532

Z uvedených slovníkových definicí připadají v úvahu pouze výrazy „majetek“, „krám“. Vzhledem k expresivitě slova „majdan“ v polském jazyce bude vhodné použít český ekvivalent „krám“.

Spierdalaj prostytutko – táhni, wypadni, mazej, odejdi, jdi pryč prostytutko, také na
s. 52

Spierdalaj – szybko oddalać się z jakiegoś miejsca, odchodzić, uciekać, zmykać,
Słownik polszczyzny potocznej, Wydawnictwo Naukowe PWN,
Warszawa 2006, s. 286

Výraz „spierdalaj prostytutko” je vysoce expresivní. Z tohoto důvodu bych jako český překlad zvolila „táhni prostytutko”, který zachovává expresivitu v polském originálu.

Kibelek– kyblík, kbelík, vědro

polsko-český slovník I. A-Ó, Academia, Praha 1994, s. 382

Kibelek–1. wiadro

2. ubikacja

3. sedes

4. kubel na nieczystości

Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe PWN,
Warszawa 2006, s. 89

Pro daný polský výraz „kibelek”, který v sobě nese vysokou míru expresivity bude vhodné použít jako český překlad „záchod“, „hajzlík“, čímž zůstane zachována expresivita.

Głos mu wibrował, w kuchni przy Opaczewskiej przeżywał miejskie przygody, był „chłopakiem morowym”, „antkiem cwaniakiem”, i „bratem fest”, a koledzy nic już nie mówili – tylko rzygali. s. 13

Chłopak morowy - fajn chlap, kabrnák, kádr, sekáč, pašák, schopný mužský

polsko-český slovník I. A-Ó, Academia, Praha 1994, s. 558

Chłopak morowy – chłopiec, rovný chłop, swój chłop, młody mężczyzna,

młodzieniec darzony sympatią

Słownik polszczyzny potocznej, Wydawnictwo Naukowe

PWN, Warszawa 2006, s. 49

Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 417

Antek- *hovor*. pepík, uličník

polsko-český slovník I. A-Ó, Academia, Praha 1994, s. 49

Antek – łobuziak, ulicznik

Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 90

Cwaniak – 1. chytrák, mazaný člověk, rošťák, podvodník, šejdíf, švindlíř,
2. pašák, chlapík

polsko-český slovník I. A-Ó, Academia, Praha 1994, s. 149

Cwaniak – 1. o mężczyźnie sprytnym, potrafiącym wykorzystać sytuację, by osiągnąć swój cel jak najmniejszym nakładem pracy i wysiłku, najczęściej kosztem innych

Słownik polszczyzny potocznej, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 59

2. człowiek przebiegły, chytry, radzący sobie w każdej sytuacji, często czyimś kosztem,

Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 489

Fest – 1. pořádný, statný muž,

2. pořádně, pevně

polsko-český slovník I. A-Ó, Academia, Praha 1994, s. 265

Fest – mocny, silny, krzepki, dziarski

Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 895

Polský frazeologismus „chłopak morowy” bude vhodné přeložit do českého jazyka jako „kabrňák”, „kádr”, neboť zůstane zachována lehká míra expresivity v polském textu. Pro další frazeologismus „antek cwaniak” bych navrhovala překlad „podvodník”, „šejdř”. A pro polský výraz „brat fest” bude vhodné použít český překlad „silák” z důvodu zachování autentičnosti českého překladu.

Padnij, śmierdziuchu, wszarzu, chuju. Jestem Czarna Mańka i cię zabiję zaraz. s. 14

Śmierdziuch – smrad'och

polsko-český slovník II. P-Ž, Academia, Praha 1995, s. 404

Śmierdziuch – 1. z odrazą o człowieku brudnym, śmierdzącym, fetor, także w formie wyzwiska

2. człowiek budzący odrazę swoim niechlujnym wyglądem i brzydkim zapachem, śmierdziel

Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo

Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 1582

Ze slovníkových definicí připadá v úvahu pouze výraz „smrad'och“, který bych také ponechala v konečném českém překladu, neboť zachovává vysokou míru expresivity stejně jako polský originál.

Wszarz – 1. zawżivený člověk, všivák

2. člověk schopný nečestného jednání nebo schopný využít problému druhého

3. mizera, padouch

polsko-český slovník II. P-Ž, Academia, Praha 1995, s. 533

Wszarz – 1. o chłopaku, mężczyźnie nieporządnym, niechlujnym, leniwym, także o

chłopaku, mężczyźnie z marginesu społecznego, zwłaszcza o pijaku

2. człowiek, który ma wszy

3. o kimś podłym, niczemnym, pozbawionym godności, wartości moralnych

Słownik polszczyzny potocznej, Wydawnictwo Naukowe PWN,
Warszawa 2006, s. 343

Polský expresivní výraz „wszarz“ bych přeložila jako „všivák“, „mizera“, z důvodu zachování expresivity i autentičnosti českého překladu.

Chuj – mužské přirození

Slovník nespisovné češtiny, MAXDORF 2006, s. 153

Chuj – 1. obelżywie o chłopaku, mężczyźnie

2. coś bezwartościowego, bez znaczenia, niewarte uwagi, także o czymś zły marnym, słabym, nienadającym się do użytku, skonsumowania

Słownik polszczyzny potocznej, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 51

Pro polský výraz „chuj” bych navrhovala český překlad „pitomec”, „blbec”, z toho důvodu, že nejlépe vystihuje polské slovo „chuj”, a také z toho, že se svou expresivitou lépe hodí již ke slovu „śmierdziuch” a „wszarz”.

Český překlad věty „*Padnij, śmierdziuchu, wszarzu, chuju*”, bych pak přeložila takto: „Lehni smradŕochu, všiváku, pitomče.”

Tam przybija piątkę z Maryją i leci zmywać naczynia po ostatniej wieczerzy. A jeszcze gdera pod nosem. s.15

Gderac pod nosem – bručet, brblat si pod nosem, reptat, nesouhlasit, mrmlat

polsko-český slovník I. A-Ő, Academia, Praha 1994, s. 288

Gderac – 1. ustawicznie zwracać komuś uwagę, pouczać kogoś w sposób nudny, dokuczliwy, narzekać stale na coś

2. zrzedzić, utyskiwać

Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 986

Z uvedených slovníkových definicí připadají v úvahu pouze výrazy bručet, brblat, reptat. Vzhledem k míře expresivity slova „gderać“ v polském jazyce bude vhodné použít český ekvivalent „brblat“.

*Cicho, śpijcie **maluchy**, jutro czeka was kolejna praca.* s. 17

Maluch- malé dítě, mrňous, špunt, capart,

polsko-český slovník I. A-Ó, Academia, Praha 1994, s. 510

Maluch - 1. małe dziecko

2. samochód marki Fiat 126p

3. mały kieliszek wódki

4. męski narząd płciowy, penis

Słownik polszczyzny potocznej, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa

2006, s. 163

Slovo „maluch“ bych do českého jazyka přeložila jako „mrně“. Avšak ve spojení s kuchyňskými přístroji, tak jak je uvedeno v textu, bych do českého jazyka přeložila jako „malí kuchyňští pomocníci“.

*W małym dwupokojowym mieszkaniu na Opaczewskiej **bałagan** robił się praktycznie sam.* s. 20

Bałagan – nepořádek, chlívěk, zmatek,

polsko-český, česko-polský kapesní slovník, Státní pedagogické nakladatelství, Praha 1963, s. 18

Bałagan – 1. nieład, nieporządek, rozgardiasz, chaos

Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 185

Polské slovo „bałagan“ je lehce expresivní, hovorové slovo, které bych přeložila jako „binec“, „bordel“ z důvodu zachování stejné míry expresivity jako je v polském originále a z důvodu zachování ekvivalentnosti.

Ubrania znosila do ostatniej nitki, buty wymieniała tylko wtedy, gdy w podeszwie robiła się dziura. Szurubur, w jedną i w drugą stronę. s. 20–21

Szurubur – nepořádek, zmatek, binec

polsko-český slovník II. P-Ž, Academia, Praha 1995

Szurubur - zamieszanie, zamęt

*Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe
PWN, Warszawa 2006, s. 1552*

Polský výraz „szurubur“ je mírně expresivní. Proto bych v českém překladu zvolila výraz, který v sobě nese stejnou míru expresivity jako slovo v polském originále. Jako český překlad by dle mého názoru bylo vhodné použít výraz „bordel“, „binec“.

Intymne modlitwy kobiet płynęły w jednej chwili z wielu polskich domów, zlewając się w rytmiczne szorowanie i splukiwanie. s. 23

Szorować – drhnout, čistit, uklízet,

Szorowanie – drhnutí, čištění, uklízení

polsko-český slovník II. P-Ž, Academia, Praha 1995, s. 388

Szorować – 1. szybko się poruszać, oddalać się, uciekać

2. trąć czymś, oczyszczać jakąś powierzchnię, trzeć w celu umycia

3. ocierać się o coś

4. iść lub jechać bardzo szybko, szybko udawać się gdzieś

*Słownik polszczyzny potocznej, Wydawnictwo Naukowe PWN,
Warszawa 2006, s. 303*

Daný polský nespisovný výraz „szorować“ je lehce expresivní slovo, pro které bych v českém překladu navrhovala ekvivalent „šůrovat“, z toho důvodu, že tak bude zachována co největší míra autentičnosti českého překladu a polského originálu.

*Jak one tym pospolitym ruszeniem zaczynają od siódmej rano swój taniec: odprawianie dzieci i męża do pracy, zakupy, **przepierka**, krzątanie, sprzątanie, cerowanie. s. 23*

Przepierka – *hovor*. malé prádlo, přepírka

polsko-český slovník II. P-Ž, Academia, Praha 1995, s. 162

Prezpiierka – malé pranie, upranie czegós napředce, na poczekaniu

Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe

PWN, Warszawa 2006, s. 713

Polský nespisovný, hovorový výraz „przepierka“ je lehce expresivní. Při překladu tohoto slova bych použila český ekvivalent „přepírka“, který je rovněž přímým českým překladem z polského originálu.

*Jak coś przygotowują z półproduktów czy **mrożonek**, to aż zasłony zaciągają, coby nikt nie zobaczył tego kompromitującego aktu. s. 23*

Mrożonka - mražený potravinářský výrobek, polovýrobek, předvýrobek

polsko-český slovník I. A-Ó, Academia, Praha 1994, s. 563

Mrożonka - 1. mięso, warzywa i inne produkty spożywcze zamrożone i przechowywane w niskiej temperaturze

Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe

PWN, Warszawa 2006, s. 735

Výraz „mrożonka“ je běžný, hovorový polský výraz, pro který bych použila český překlad „mraženina“, ačkoli tyto dvě slova nejsou ekvivalentní.

*Na specjalnie pociętych kartkach notowała **listę sprawunków** i, w miarę możliwości, sprawdzała ceny w gazetce reklamowej. s. 25*

Sprawunek – 1. nákup, nakupování, koupě

2. věc či záležitosti k vyřízení

polsko-český slovník II. P-Ž, Academia, Praha 1995, s. 343

polsko-český, Česko-polský kapesní slovník, Státní pedagogické nakladatelství, Praha 1963, s. 300

Sprawunek – 1. przedmiot kupowany lub zakupiony, zakup

2. robienie zakupów, kupno czegoś

Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe

PWN, Warszawa 2006, s. 1351

Uvedený polský výraz „sprawunek” v kontextu je pak „lista sprawunków” bych uvedla jako „nákupní seznam” jakožto plnohodnotý český překlad z polského originálu. Tím zůstane zachován český ekvivalent.

*Myśl o umyciu obrzydliwego **wychodka** to myśl o opanowaniu najmniejszej części codzienności. s. 26*

Wychodek – *hovor.* záchod bez tekoucí vody

polsko-český slovník II. P-Ž, Academia, Praha 1995, s. 539

Wychodek – ubikacja, toaleta, zbudowana zwykle na podwórzu,

nieskanalizowana

Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe

PWN, Warszawa 2006, s. 561

Daný polský výraz „wychodek” v sobě nese lehkou míru expresivity. Jedná se o slovo hovorové, které by mělo být přeloženo jako „kadibudka”, což je český ekvivalent k polskému originálu.

Kiblara. Matka Klozetowa. Szczota i Kret do odtykania zapchanych rur. WC Duck docierająca tam, gdzie gromadzą się najbardziej zdradliwe zarazki. s. 27

Kiblara – Kibel – 1. kbelík, kýbl, kyblík

2. toaleta

Kiblara - žena, která dohlíží na provoz veřejného záchodku

polsko-český slovník I. A-Ó, Academia, Praha 1994, s. 382

Kiblara - Kibel – 1. ubikacja

2. kuba na nieczystości

Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 89

Z uvedené slovníkové definice připadá v úvahu pouze význam „žena, která dohlíží na provoz veřejného záchodku”. Vzhledem k vysoké expresivitě slova „kiblara” v polském jazyce bude vhodné použít české slovo „hajzlbába”, z důvodu zachování ekvivalentnosti.

Druciak do czyszczenia spływu muszli. s. 27.

Druciak – drátěnka na nádobí, také na s. 28

polsko-český slovník I. A-Ó, Academia, Praha 1994, s. 221

Druciak – zmywak druciany służący do szorowania garnków kuchennych

Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 704

Uvedené polské slovo „druciak” navrhuji jako český překlad výraz „drátěnka”, která nejbližším českým ekvivalentem k danému polskému výrazu.

Wielki sekret z babci na matkę i z matki na córkę: „Czyść mieszkanie swe, a nie zapomnij o sraczu.” s. 29

Sracz –*vulg.* hajzl, záchod

polsko-český slovník II. P-Ž, Academia, Praha 1995, s. 346

Sracz - *wulg.* ubikacja, toaleta, takže sedes

Słownik polszczyzny potocznej, Wydawnictwo Naukowe PWN,
Warszawa 2006, s. 290

Daný polský výraz „sracz” v sobě nese vysokou míru expresivity i vulgárnosti. Dle mého názoru bude proto vhodné použít český ekvivalent „hajzl”, který nese stejnou míru expresivity jako polský originál.

*„Czyść mieszkanie swe, a nie zapomni o **sraczu**”.*

„Czyść mieszkanie swe” je výraz archaický a *„nie zapomni o sraczu”* je naproti tomu obrat vulgární. Dochází tak k propojení archaismu a vulgarismu, což vnáší do celého textu humor a ironii.

*On zawsze odmawia. Chodzi potem nadąsany, mruczy coś o obowiązkach, o **harowaniu** na dom.* s. 29

Harować się – hrobat, lopotit se, dřít se, mořit se, usilovat,

polsko-český slovník I. A-Ó, Academia, Praha 1994, s. 321

„o harowaniu na dom“ – vydělává, dře, aby si mohl koupit či postavit dům.

Harować – ciężko pracować, zarabiać ciężką pracą na życie, bardzo ciężko pracować

Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe PWN Warszawa 2006, s. 1122

Uvedený polský výraz „harować“ je slovo lehce expresivní, pro který bych navrhovala český ekvivalent „lopotit se“, „dřít se“. Zůstane tak zachována ekvivalence i míra autentičnosti překladu.

Dužo czasu na przemyślenia. Jak długo jeszcze będzie musiała wstawać rano, gramolić się do roboty, potem wracać z niej, krzątać się po domu. Odpoczywać. s. 30

Gramolić się – hrabat se do práce, drápat se, škrabat se, lézt

polsko-český slovník I. A-Ó, Academia, Praha 1994, s. 306

Gramolić się – 1. niezgrabnie, powoli, z trudnością wchodzić na coś

2. ciężko, wolno z trudem wydostawać się z czegoś

Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo

Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 1068

Pro polský hovorový výraz „gramolić się” bych navrhovala český překlad „vléci se do práce”, „vypravovat se do práce”, jakožto český ekvivalent k polskému originálu.

Teren był dokładnie oznaczony kólkami śliny i gaszonymi w nich kiepami. s. 30

Kiep – hlupák, pitomec, omezenec, debil

polsko-český slovník I. A-Ó, Academia, Praha 1994, s. 383

Kiep – 1. niedostatek papierosa, rzadziej o całym papierosie

Słownik polszczyzny potocznej, Wydawnictwo Naukowe PWN,

Warszawa 2006, s.131

2. człowiek głupi, nierozgarnięty, dureń, gamoń

Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe

PWN, Warszawa 2006, s. 93.

Z uvedených slovníkových definic připadá v úvahu pouze výraz „nedopalek“. Vzhledem ke stylistické expresivitě slova „kiep“ v polském jazyce bude vhodné použít český ekvivalent „vajgl“.

*Dzień wyglądał jednakowo: ósma rano **buda z garami**, osiemnasta w domu rodzinnym z Darkiem na kanapie i rozmowy o jego pracy. s. 31*

Buda – bouda

polsko-český slovník I. A-Ó, Academia, Praha 1994, s. 106

Buda –1. niewielki budynek, nieduża konstrukcja zbudowane z nietrwałych, często gorszej jakości materiałów, zwykle niestarannie, wykorzystywane jako pomieszczenie dla sprzętów

2. szkoła

3. bramka- słupki ograniczone siatką

4. bramka – zakład, miejsce pracy

5. w czasie okupacji hitlerowskiej; kryty policyjny samochód niemiecki

Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe

PWN, Warszawa 2006, s. 340

Pro uvedený polský výraz „buda z garami“ bych navrhovala český překlad „bouda“, „stánek“, což nejlépe vystihuje původní polské spojení slov.

*Widziała ją kiedyś. Siedziała pod płotem ze swoim Edkiem i jego **kumulem**. s. 32*

Kumpel – kumpán, kámoš

polsko-český slovník I. A-Ó, Academia, Praha 1994, s. 455

Kumpel – dobry kolega, towarzysz, kompan

Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe

PWN, Warszawa 2006, s. 360

Uvedený polský výraz „kumpel” je slovo, které oplývá lehkou expresivitou, a pro které bych navrhovala překlad „kámoš”. Tento výraz bych volila z tohoto důvodu, že nejlépe vystihuje polský originál.

*Wystarczy dać jej coś do jedzenia i picia, a ta pożyje sobie trochę, sama zakopie się w **grajdołku** i umrze.* s. 36

Grajdołek – zapadákov, Zlámaná Lhota

polsko-český slovník I. A-Ó, Academia, Praha 1994, s. 305

Grajdołek – mała prowincjonalna miejscowość, dziura

Słownik polszczyzny potocznej, Wydawnictwo Naukowe PWN,
Warszawa 2006, s. 108

Grajdołek – zagłębienie wykonane w piasku dla wygodnego plażowania oraz osłony przed wiatrem

Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 1067

Přenesený výraz slova „grajdołek“ je pelíšek, d'olík, nora

Daný polský výraz „grajdołek” se vyznačuje hovorovým stylem, pro který bych v českém překladu zvolila slovo „díra“ jakožto nejbližší možný ekvivalent k polskému originálu.

*Rodzina surowa, ale sprawiedliwa. Los surowy i krzywdzący, żeby oni tu świętek, piątek na tych **łazęga** jak jakieś **łazęgi sterczeli**, coby na chleb zarobić.* s. 38

Łazęga – 1. tulák, vandrák, obejda,

polsko-český slovník I. A-Ó, Academia, Praha 1994, s. 495

Łazić – chodzić wolno, ciężko, niezgrabnie, często bez wyraźnego celu, z
miejsca na

miejsce, włóczyć się

Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe PWN,
Warszawa 2006, s. 500

Pro polské slovo „łazęga“ bude v překladu nejvhodnější použít český výraz „pobuda“, „vandrák“ jakožto nejbližší možný ekvivalent polského slova „łazęga“.

Sterczeć – trčet, čumět, tvrdnout (někde) ve smyslu čekat

polsko-český slovník II. P-Ž, Academia, Praha 1995, s. 352

Sterczeć – 1. wystawać ponad jakąś powierzchnię, odstawać od jakiejś płaszczyzny; stać sztorcem

2. stać gdzieś bardzo długo i beczynnie, tkwić w jednym miejscu

Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe

PWN, Warszawa 2006, s. 1390

Tento hovorový, polský výraz „sterczeć“ oplývá značnou expresivitou. Pro jeho překlad bych navrhovala české slovo „čumět“. Dle mého názoru je tento český výraz nejvíce ekvivalentní k originálnímu polskému slovu.

Szmata- 1. hadr, cár, obnošené šaty

2. coura

3. bulvární noviny, plátek

4. lidská troska

polsko-český slovník II. P-Ž, Academia, Praha 1995, s. 387

Szmata – 1. kawał tkaniny, zwykle zniszczonej, podartej; gałgan, ścierka

2. człowiek bezwartościowy, mający słaby charakter, pozbawiony godności

3. prostytutka

Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe

PWN, Warszawa 2006, s. 1528

Uvedený polský výraz „szmata” bych do českého jazyka přeložila jako „hadr” a to z toho důvodu, že je to nejbližší možný ekvivalent k polskému výrazu.

W całej dzielnicy miejsce to zwane było Pekinem, a sam Wicio opisywał je jako „melina, gnój, alfonsi i ciecie”. Jedna z opowieści dotyczyła genezy alkoholizmu naszego bohatera, w której to narrator tak oto przedstawiał swój los: „Pewnego dnia na osiedlu gruchnęła wiadomość, że jakiś wariat strzela z okna ze śrutówki. s. 39

Melina – doupě, úkryt, tajná prodejna alkoholu

polsko-český slovník I. A-Ó, Academia, Praha 1994, s. 526

Melina –

1. miejsce, w którym można kupić nielegalnie sprzedawany alkohol, także mieszkanie, miejsce, w którym spożywa się duże ilości alkoholu
2. miejsce, w którym ukrywa się przedmioty pochodzące z kradzieży, także miejsce schronienia, ukrycia dla przestępców
3. lokal o wątpliwej reputacji

Słownik polszczyzny potocznej, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 166-167

Uvedený polský výraz „melina“ nemá v českém jazyce plnohodnotný ekvivalent, tudíž bych pro český překlad použila opisný výraz „tajná skrýš s alkoholem“.

Alfons - pasák

polsko-český slovník I. A-Ó, Academia, Praha 1994, s. 42

Alfons - mężczyzna, który zabiera prostytutce część jej zarobku w zamian za o ochronę; sutener.

Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 51

Plnohodnotným českým překladem pro tento polský výraz „Alfons“ je slovo „pasák“.

Ciec - argot hausmistr, domovník

polsko-český slovník A-Ó, Academia, Praha 1994, s. 138

Ciec- dozorca, stróż

Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe PWN,
Warszawa 2006, s. 457

Pro polský argotický výraz „cieć“ bych navrhovala český překlad „hlídač“, „bachař“, což nejlépe vystihuje původní polské slovo „cieć“.

Gruchnąć – wybuchnout, zahřmět, zarachotit

Gruchnęła wiadomość – rozlétna se zpráva

polsko-český slovník I. A-O, Academia, Praha 1994,
s. 310

Gruchnąć – 1. o odgłosach, dźwiękach: zabrzmieć głośno, wydawać takie odgłosy;

huknąć, grzmotnąć

2. wieść, wiadomość, nowina itp. gruchnęła – wieść, wiadomość
rozeszła się szybko, nagle, wywołując zdziwienie, zaskoczenie,
poruszenie

3. uderzyć mocno, rzucić coś z siłą, z rozmachem

4. spaść z hałasem, runąć, przewrócić się, grzmotnąć, huknąć

Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe
PWN, Warszawa 2006, s. 1084

Pro zachování hovorového polského výrazu „gruchnęła wiadomość“, je možné přeložit toto spojení přeložit do českého jazyka jako („vybuchla zpráva“).

Gnój – 1. hnůj

2. *vulg.* flákač, obejda

3. malé dítě

polsko-český slovník I. A-O, Academia, Praha 1994, s. 298

Gnój – 1. ocena niedostateczna

2. duže kłopoty, nieprzyjemności, skomplikowana sytuacja, awantura,
wpadka, także kłopoty z jakimś przedmiotem w szkole

3. bałagan, brud

4. o człowieku nieporządnym, niechlujnym, leniwym, także w formie
wyzwiska

5. o czymś bardzo złym, marnym, nędznym

Słownik polszczyzny potocznej, Wydawnictwo Naukowe PWN,
Warszawa
2006, s. 105

Z uvedených slovníkových definicí připadají v úvahu pouze výrazy „nepořádek“, „špína“. Vzhledem ke stylistické expresivitě slova „gnój“ v polském jazyce bude vhodné použít český ekvivalent „binec“, „bordel“, „brajgl“.

Wicio pojął swój błąd, że w tych nerwach piętra pomylił i faceta niepotrzebnie zbil. Skłonił się więc wytwornie i ładnie przeprosił. s. 40

Facet - chlápek, chlap, chlapík, mužský, fajn člověk, správný chlapík
polsko-český slovník I. A-Ó, Academia, Praha 1994, s. 258

Facet - o chłopaku, mężczyźnie, często bliżej nieznanym,
Słownik polszczyzny potocznej, Wydawnictwo Naukowe PWN,
Warszawa 2006, s. 90

Pro zachování expresivity slova „facet“ bude vhodné ze slovníkových definicí použít český ekvivalent „chlápek“, „chlap“.

Aż przyszedł kiedyś Darek, w sensie mąż jakby nie patrzył, i Chudy Broniek z Bemowa chciał go lać, ale Maria urwała scenę wymierzania sprawiedliwości. s. 41

Lać – *hovor.* řezat (bít, tlouci někoho)
polsko-český slovník I. A-Ó, Academia, Praha 1994, s. 464

Lać – 1. śmiać się
2. bić, tłuc
3. zwyciężać, pokonywać, dominować
Słownik polszczyzny potocznej, Wydawnictwo Naukowe PWN,
Warszawa 2006, s. 149

Daný výraz „lać” lze z polského originálu přeložit jako český ekvivalent „zmlátit”, „seřezat”, neboť nejlépe vystihuje původní polský výraz.

Kostucha z długimi włosami. Zakrzywiony nos i żadnej szansy na poukładane życie.
s. 42

Kostucha – *hovor.* zubatá s kosou, smrtka, kostlivec

polsko-český slovník I. A-Ó, Academia, Praha 1994, s. 428

Kostucha – śmierć wyobrażana jako kościotrup w białych szatach z kosą

Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe
PWN, Warszawa 2006 s. 265

Pro polský výraz „kostucha“ bude vhodné použít český překlad slova „kostlivec“, „vychrtlík“, „hubeňour“, a to z toho důvodu, že nejlépe vystihují původní polský výraz a jsou to nejbližší české ekvivalenty ke slovu „kostucha“.

*Leżała przez tydzień w łóżku, to się schodzili z kamienicy i opiekowali, aż jeden **menel** ukradł jej garnek. Ostatni, który został po handlowaniu z matką. Jak trochę wyzdrowiała to poszła do niej, do budy.* s. 44

Menel – alkoholik, bezdomovec

Menel – 1. o człowieku z marginesu społecznego, zwłaszcza o alkoholiku

Słownik polszczyzny potocznej, Wydawnictwo Naukowe PWN,
Warszawa 2006, s. 167

2. człowiek z marginesu społecznego budzący lęk i odrazę swoim
zachowaniem i niechlujnym wyglądem; łajza, lump

Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe
PWN, Warszawa 2006, s. 607

Pro polský výraz „menel” bude z uvedených slovníkových definicí nejvhodnější použít český ekvivalent „opilec”, „pobuda”, což je dle mého názoru nejlepší český ekvivalent.

*Co to było, co to miało znaczyć, no co za jakiś blazen jej tu opowiada **pierdoły**, precz.*
s. 48

Pierdoła – prd'ola

polsko-český slovník II. P-Ž, Academia, Praha 1995, s. 34

Pierdoła – 1. o člověku niezaradnym życiowo, gamoń, niedołęga, niedorajda

2. o člověku mowiącym nedorzeczności bzdury

3. rzecz niegodna uwagi, mało znacząca, bzdura, głupstwo

Słownik polszczyzny potocznej, Wydawnictwo Naukowe PWN,

Warszawa 2006, s. 230

Z uvedených slovníkových definicí bych pro polský výraz „,,pierdoła/y“ použila český překlad „blábol/y, z toho důvodu, že nejlépe vystihuje daný polský výraz, ale také proto, že tento český ekvivalent je zároveň přesným překladem slova „pierdoła/y“.

*Przechodzą, **gapią się**, wytykają palcami, „leee, baba się zeszczala i leży”. I co, pytam się, **tłumoki** jedne, co z tego, czy ja krzywdę komuś robię, że leżę?* s. 52

Gapić się – *hovor.* zevlovat, čumět, okounět

polsko-český slovník I. A-Ó, Academia, Praha 1994, s. 284

Gapić się - przyglądać się czemuś lub komuś bezmyślnie

Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe

PWN, Warszawa 2006, s. 972

Pro polský výraz „gapić się“, což je slovo s lehkou mírou expresivity, bych použila česká slova „civět“, „čučet“, „zevlovat“, která jsou plnohodnotným ekvivalentem k polskému výrazu „gapić się“.

*Pewnie pokłócili się o jakieś **gałgany** z kanału i trzeba będzie o tym cały protokół wypełnić.* s. 55

Gałgany – hadry

polsko-český slovník I. A-Ó, Academia, Praha 1994, s. 283

Gałgany – 1. zniszczony kawał tkaniny, szmata; także: podarta, zniszczona odzież, ubranie w strzępach

2. ubranie, suknia, strój

3. nicpoń, hultaj, łobuziak, urwis

Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 968-969

Pro daný původní polský výraz „gałgany“ bych navrhovala český překlad „hadry“, který je dle mého názoru plnohodnotný český ekvivalent k původnímu polského výrazu.

Dopiero dźwięk obsuwającego się ze schodów wózka zwrócił uwagę gapiów. Na chodnik potoczyły się materiały i stare ubrania. Wśród nich nie było jednak żadnego dziecka. s. 57

Gap – 1. čumil, zevloun

2. trouba, vrták

polsko-český slovník I. A-Ó, Academia, Praha 1994, s. 284

Gap – postronny człowiek przypatrujący się jakiemuś zdarzeniu, gapiący się na coś

Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 971

Tento polský výraz „gap“ bych v českém překladu přeložila jako „čumil“, „zevloun“, u toho důvodu, že plně vystihuje původní polské slovo „gap“.

Wynocha z pracy, idźcie do domu. Indywidualizm przyczynia się do niesubordynacji. Ten świat ma mieć określone zasady. s. 59

Wynocha! - ven, táhni, vypadni

polsko-český slovník II. P-Ž, Academia, Praha 1995, s. 561

Wynocha! - wykrzyknik wyrażający wolę by osoba, do której się mówi,

natychmiast przestała być w danym miejscu
Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe
PWN, Warszawa 2006, s. 639

Pro uvedený polský výraz „wynocha“ bych navrhovala jednoznačný český překlad a sice „vypadni“, „táhni“, „mazej“, což je zároveň plnohodnotný český ekvivalent k původnímu polskému slovu „wynocha“.

Razem przy szklance herbaty posłuchamy radia, muzyki, jakiejś kultury. Z dala od tych cwaniaków, od kurwisonów, meneli. Posprzątamymy sobie, znowu zacznę ze ścierką latać. s. 62

Cwaniak – 1. chytrák, mazaný člověk, rošťák, podvodník, šejdír, švindlír,
2. pašák, chlapík
polsko-český slovník I. A-Ó, Academia, Praha 1994, s. 149

Cwaniak – 1. o mężczyźnie sprytnym, potrafiącym wykorzystać sytuację, by osiągnąć swój cel jak najmniejszym nakładem pracy i wysiłku, najczęściej kosztem innych
Słownik polszczyzny potocznej, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, 59

2. człowiek przebiegły, chytry, radzący sobie w każdej sytuacji;
spryciarz
Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 489

Z uvedených slovníkových definicí připadají v úvahu pouze výrazy „chytrák“, „podvodník“, „šejdír“, „rošťák“. Vzhledem ke stylistické expresivitě slova „cwaniak“ v polském jazyce bude vhodné použít český ekvivalent „vychytrálek“, „darebák“, „ničema“.

Ale co to, aniołki mają postać starej baby, wymachują pięścią, i krzyczą do siebie: „A paszła mi stąd, to moja chmura, stara prukwo”. Obok dwie panie siedzą zgodnie razem i robią na drutach wielkie skarpety. s. 68

Prukwa – rachejtle, (míněno o staré nesympatické ženě)

polsko-český slovník II. P-Ž, Academia, Praha 1995, s. 142

Prukwa – 1. stara prukwa – z niechęcią o starszej kobiecie

*Słownik polszczyzny potocznej, Wydawnictwo Naukowe PWN,
Warszawa 2006, s. 291*

2. z niechęcią o niesympatycznej kobiecie, zwykle starszej, otyłej

*Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe
PWN, Warszawa 2006, s. 606*

Ze všech zde uvedených slovníkových definicí lze pro polský výraz „prukwa” vybrat český překlad „rašple”, což je slovo, které je ekvivalentní k původnímu polskému výrazu.

Kiwają głowami w rytm spadających oczek i mamroczą, [...], swojego nieba nie ma, spryciara do raję naszego idzie na gotowe, na krzywy ryj się pcha i pewnie jeszcze nazre się za cudze, żydziara wstrętna“. s. 68

Spryciara – mazańá ženská

polsko-český slovník II. P-Ž, Academia, Praha 1995, s. 344

Spryciara – kobieta sprytņa, umiejąca sobie radzić w życiu

*Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe
PWN, Warszawa 2006, s. 1354*

Pro uvedený výraz „spryciara“, který je v polském jazyce lehce expresivní, lze v překladu použít český ekvivalent „potvora“, „mrcha“, který nejlépe vystihuje původní polské slovo „spryciara“.

*Żeby do nieba nie dotrzeć jak jakiś **patałach** czy **prostak**. Przygotowana już była mowa dla świętego Piotra, dokumenty z listą wybaczonych grzechów podpisane przez prezydenta i Wspólnotę Mieszkaniową, pieczętki i parafki. s. 70*

Patałach – babral, břídil, packal, nemotora

polsko-český slovník II. P-Ž, Academia, Praha 1995, s. 22

Patałach – człowiek źle, niedbale, niezdarnie wykonujący jakąś pracę, jakieś zadanie; partacz

Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 71

Pro výraz „patałach” lze z uvedený slovníkových definicí vybrat český překlad „neřika”, „nýmand”, „nemehlo”, které zachovává stejnou míru expresivity jako původní polský výraz.

Prostak – prostý, jednoduchý člověk, primitiv,

polsko-český slovník II. P-Ž, Academia, Praha 1995, s. 139

Prostak – człowiek prosty, niewykształcony, prymitywny, nieumiejący się

Zachować, niekulturalny; gbur, grubianin, cham, prymityw

Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 586

Uvedený polský výraz „prostak” bude vhodné použít český ekvivalent „prostáček”, „nedouk”, „hulvát”, z toho důvodu, že zachovávají stejnou míru expresivity jakou má dané slovo v polském jazyce.

***Gamonie**, niech naprawią, przecież ja poczekam, no co za problem. Ale z tym naprawianiem to wiadomo jak jest: dzwonisz pod numer podany na metalowej plakietce w kabinie. s. 71*

Gamonie – Gamoń - ťulpas

polsko-česko slovník I. A-Ó, Academia, Praha, 1994, s. 284

Gamonie – o człowieku niezdarkym, niezardnym, nierozgarniętym, oferma,
gapa, niedołęga
Słownik polszczyzny potocznej, Wydawnictwo Naukowe PWN,
Warszawa 2006, s. 99

Pro uvedený polský výraz „gamoń”/ „gamonie” bych navrhovala český ekvivalent „omezenec”, „pitomec”, „hlupák” a to z toho důvodu, že plně vystihuje původní polský výraz.

*No jakaś **menelica** z okolicy, kilka razy ją pod szpitalem naszym widziałam, jak butelki zbierała, niedaleko Banacha mieszka i po okolicy się **szwenda**.* s. 72

Szwendać się – toulat se, potulovat se, potloukat se, courat se
polsko-český slovník II. P-Ž, Academia, Praha 1995, s. 396

Szwendać się – 1. chodzić bez celu, często przeszkadzając innym
Słownik polszczyzny potocznej, Wydawnictwo Naukowe
PWN, Warszawa 2006, s. 305

2. chodzić, jeździć w różne miejsca bez celu; wałęsać się,
włóczyć się
Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo
Naukowe PWN, Warszawa 2006, s.1554

Ze všech uvedených slovníkových definicí bych pro polský výraz „szwedać się“ použila český překlad „potloukat se“, „flákat se“, „bloudit“. Tyto česká slova jsou plně ekvivalentní k původnímu polskému výrazu a zároveň zachovávají jeho míru expresivity.

Menelica - alkoholička

Menelica- viz Menel, s. 42

Kłaniam się nisko publiczności, przesyłam całusa i macham dłonią w papieskim geście. s. 76

Całus – polibek, hubička, pusa

polsko-český slovník I. A-Ó, Academia, Praha 1994, s. 116

Całus - 1. pocałunek

2. posłać, przesłać komuś całusa (ręką)

Uniwersalny słownik języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 369

Pro polský výraz „całus“ bych navrhovala český překlad „pusa“, z toho důvodu, že je zachován původní polský, hovorový výraz a tím je rovněž zachována jeho expresivita.

Vzhledem k tomu, že význam uvedených slov spolu mnohdy souvisí, výrazy jsou si navzájem blízké, uvádím na dalších stranách jejich tematické propojení.

4.1. Tematické spojení slov

Z analyzovaného materiálu je zcela jasně patrné, že uvedené výrazy lze tematicky spojit do skupin. V rámci jedné kapitoly se objevují polské výrazy „syf“, „bałagan“, „szurubur“, „gnój“. Všechna tato slova lze do českého jazyka přeložit jako „nepořádek“, „špína“, „brajgl“. Tyto výrazy bych zvolila proto, že oplývají stejnou mírou expresivity, stejně jako slova z polského originálu.

V rámci další kapitoly se v polském originálu objevují výrazy jako „kibel“, „kibelek“, „kiblara“, která jsou si navzájem příbuzná a pocházejí ze společného slova „kibel“. Jsou to slova výrazně expresivní, které je možné do českého jazyka přeložit jako „záchod“, „hajzlík“. Výrazná míra expresivity i autentičnost českého překladu tak bude zachována.

V rámci další kapitoly lze tematicky spojit polské výrazy „ciuch“, „szmata“, „gałgany“. Tyto výrazy oplývají lehkou mírou expresivity. Do českého jazyka bude vhodné přeložit tyto výrazy jedním slovem „hadry“, což je plnohodnotný český ekvivalent k polskému originálu.

Další výrazy, které lze tematicky spojit jsou polská slova „spierdalaj“, „wynocha“, která jsou k sobě plně ekvivalentní. V českém jazyce je možné najít přesný překlad těchto slov a tím jsou výrazy „vypadni“, „táhni“, „mazej“. Bude tak zachována míra expresivity jak v polském textu, tak v českém překladu.

Polské výrazy „chłopak morowy“, „facet“, které se objevují v rámci další kapitoly, lze také tematicky propojit. Jejich českým ekvivalentem budou slova jako „chlap“, „chlápek“.

V rámci další kapitoly se objevuje polský frazeologismus „antek cwaniak“ spolu s výrazem „cwaniak“. Tyto polské výrazy je možné přeložit českým ekvivalentem „vychytrálek“, „darebák“, „ničema“, „mizera“, neboť je v nich vystižena stejná míra exprese jako je tomu v textu původním.

Další výrazy, které se objevují v polském textu a které je možné tematicky propojit, jsou výrazy „śmierdziuch“, „wszarz“, „łazęga“. Tato slova bude vhodné do českého jazyka přeložit jako „smrad'och“, „obejda“, „pobuda“. Bude tak zachována příbuznost slov v polském i českém textu.

Další polské výrazy, které oplývají vysokou mírou expresivity, jsou slova jako „wychodek“, „sracz“. Proto, aby byla v českém překladu expresivita zachována, bude vhodné přeložit tyto výrazy jako „kadibudka“, „hajzlík“. Tento překlad bych navrhovala z toho důvodu, že u slova „wychodek“ je český překlad „kadibudka“ plně ekvivalentní a u polského výrazu „sracz“, bude v překladu „hajzl“ ponechána vysoká míra expresivity stejně jako je tomu v polském originálu.

V rámci další kapitoly je možné tematicky spojit polské výrazy „gapić się“, „gap“. Pro výraz „gapić się“ bych navrhovala český překlad „civět“, „čučet“, „očumovat“, neboť jsou to slova, která jsou k polskému originálu plně ekvivalentní, jedná se o jeho plnohodnotný překlad. Podstatné jméno „gap“ pak bude vhodné přeložit do českého jazyka jako „čumil“.

Další kapitola nabízí tematické propojení slov „melina“, „menel“, „menelica“, která spolu navzájem souvisí. Všechny tyto výrazy jsou odvozeny od původního slova „melina“. Z důvodu toho, že v českém jazyce nenajdeme plnohodnotný ekvivalent pro tento výraz, bude vhodné jej přeložit jako „tajnou skrýš alkoholu“. Pro polský výraz „menel“ bych pak navrhovala český překlad „opilec“, „alkoholik“, „bezdomovec“, neboť se jedná o plnohodnotné ekvivalenty. Slovo „menelica“ je pak variantou slova „menel“ v ženském rodě, tedy „alkoholička“.

V rámci další kapitoly je možné tematicky propojit slova „patałach“, „prostak“, „gamonie“. Výraz „patałach“ lze přeložit jako „nešika“, „nýmand“, „nemehlo“, neboť se jedná o slova, která jsou k polskému originálu ekvivalentní. Pro slovo „prostak“ bych navrhovala překlad „prostáček“, „nedouk“, „hulvát“. Polský výraz „gamonie“ je možné do českého jazyka přeložit jako „řulpasové“, z toho důvodu, že se jedná o jeho plný ekvivalent.

Poslední tematický okruh tvoří slova „harować“, „gramolić się“. Polský výraz „harować“ bude vhodné přeložit do českého jazyka jako „pachtit se“, „lopotit se“. Bude tak zachována lehká míra expresivity jak je tomu v polském originále, tak v českém překladu. Pro výraz „gramolić się“, bych navrhovala překlad „vléci se“, neboť je v něm vystižena míra expresivity, která je patrná v původním polském výrazu.

Na následujících stranách uvádím analýzu textu z hlediska jeho expresivity. Tím dokazuji, že text knihy oplývá řadou slov z lexikální roviny, stejně tak slovy hovorovými, argotickými a slangovými.

4.2. Analýza textu z hlediska lexikálního a z hlediska míry jeho expresivity

Text knihy *Kapesní atlas žen* oplývá řadou expresivních výrazů, které je možné analyzovat a posuzovat z hlediska lexikálního i z roviny míry jejich expresivity. Ráda bych se teď zaměřila na konkrétní analýzu těchto slov. V závorkách uvádím, jak bych daný výraz přeložila do českého jazyka. Ze škály navrhovaných možností jsem vybrala tentokrát jen jednu, která je dle mého názoru nejvíce vhodná.

V lexikální rovině se v rámci expresivních výrazů vydělují **eufemismy**, **dysfemismy**, **vulgarismy**, **pejorativa**, **augmentativa** a **deminutiva**. Z hlediska jazykového prostředku jsou to slova *hovorová*, *nepisovná*, *slang* a *argot*. Nyní se konkrétně zaměřím na jednotlivé výrazy a uvedu jejich definice.

První analyzovanou skupinou jsou **eufemismy**, kde se jedná o to, že nepříjemný, obhroublý výraz je nahrazen zjemnělým pojmenováním. V textu knihy se eufemismy nevyskytují, což vyplývá z povahy textu.

Opakem eufemismů jsou **dysfemismy**, což jsou slova nelichotivá, většinou obsahují hrubá nebo sprostá slova. Z textu knihy bych doložila například polský výraz „żylaki“

(„křečáky“), „Alfons“ („pasák“), „cieć“ („bachař“), „gapić się“ („čumět“), „gałgany“ („hadry“), „wynocha“ („vypadni“), „szmata“ („hadr“).

Další zkoumanou skupinou jsou **vulgarismy**, neboli slova sprostá, která se používají jako nadávky či klení. Vyjadřují negativní postoj ke člověku nebo k věci, a to s výrazným citovým zabarvením. Jako příklady uvádím „syf“ („bordel“), „szurubur“ („bordel“), „kiblara“ („hajzlbába“), „sracz“ („hajzl“), „menel“ („alkoholik“), „gnój“ („bordel“), „spierdalaj prostytutko“ („vypadni prostitutko“), „sracz“ („hajzl“), „pierdoła“ („blábol“), „chuj“ („pitomec“).

Slova **pejorativní** neboli *hanlivá*, jsou takové výrazy, které v sobě nesou určité citové zabarvení, většinou mají urážlivý nebo vulgární charakter s nádechem opovržení. V textu knihy se objevují např. tato pejorativa „kibel“ („hajzlík“), „ciuch“ („hadr“), „antek cwaniak“ („podvodník“), „śmierdziuch“ („smradloch“), „wszarz“ („všivák“), „chuj“ („pitomec“), „kiep“ („pitomec“), „grajdołek“ („zapadákov“), „kostucha“ („kostlivec“), „tłumok“ („příhlouplá ženská), „gap“ („čumil“), „cwaniak“ („vychytrálek“), „prukwa“ („rašple“), „spryciara“ („mrcha“), „patałach“ („nemehlo“), „prostak“ („hulvát“), „gamonie“ („tulpasové“), „krawaciarz“ („kravaťák“), „spryciara“ („mrcha“)

Augmentativa je možné chápat jako slova zveličelá, která mají hrubší význam. Do *augmentativ* lze zařadit výraz „łazić“ („bloumat“), „gruchnęła wiadomość“ („vybuchla zpráva“), „facet“ („chlápek“), „chłopak morowy“ („kádr“), „brat fest“ („silák“), „buda z garami“ („budka s hrnci“), „wynocha“ („vypadni“), „kumpel“ („kámoš“), „spryciara“ („mrcha“).

Opakem *augmentativ* jsou **deminutiva**, neboli slova zdrobnělá, která jsou často spojena s kladným významem slova. V textu se vyskytují tato *deminutiva* „maluch“ („malí kuchyňští pomocníci“), „mrożonka“ („mraženina“).

Nyní se podrobněji zaměřím na slova **hovorová**, což jsou taková slova, která se užívají v běžném hovoru, a proto často začínají být postupně vnímána jako slova spisovná. Do této skupiny je možné zařadit celou řadu slov. Patří mezi ně „maluch“ („malí kuchyňští pomocníci“), „bałagan“ („nepořádek“), „szorować“ („šůrovat“), „przepierka“ („přepírka“), „mrożonka“ („zmraženina“), „wychodek“ („kadibudka“), „druciak“ („drátěnka“), „harować“ („dřít se“), „gramolić się do roboty“ („vléci se do práce“), „grajdołek“ („zapadákov“), „sterczeć“ („trčet“), „szmata“ („hadr“), „melina“ („tajná skrýš alkoholu“), „facet“ („chlápek“), „łać“ („zmlátit“), „kostucha“

(„kostlivec“), „gapić się (,čumět“), „tłumok“ (,přihlouplá ženská), „gałgany“ (,hadry“), „słoniowatość“ (,neohrabanost“), „kura domowa“ (,domáci puřka“), „gap“ (,čumil“), „cwaniak“ (,vychytrálek“), „patałach“ (,nemehlo“), „prostak“ (,hulvát“), „gamonie“ (,řulpasové“), „szwendać się“ (,potloukat se“), „całus“ (,pusa“), „terkotać“ (,brebentit“), „żylaki“ (,křečáky“), „szemrane interesy“ (,pochybné kšefty“), „majdan“ (,krám“), „ciuch“ (,hadr“), „chłopak morowy“ (,kabrňák“), „antek cwaniak“ (,podvodník“), „brat fest“ (,silák“), „śmierdziuch“ (,smradřoch“), „wszarz“ (,vřivák“), „gruchnęła wiadomořć“ (,vybuchla zpráva“), „gderać pod nosem“ (,brblat si pod nosem“).

Dalří skupinu tvoří slova *nespisovná*, což jsou výrazy, užívané v běžné ústní komunikaci. Nespisovná slova se zpravidla rozřiřují rychleji než forma slov spisovných. Je to především z toho důvodu, že spisovná slova mohou působit v běžné komunikaci příliš strojeně a nepřirozeně. Do nespisovných slov je možné zařadit tyto výrazy „spec od reklamy“ (,reklamkář“), „krawaciarz“ (,kravařák“), „łazić“ (,bloumat“), „majdan“ (,krám“), „syf“ (,bordel“), „pierdoła“ (,blábol“), „tłumok“ (,přihlouplá ženská).

Dále bych ráda uvedla definici argotu, neboť i ten je v textu knihy bohatě zastoupen. *Argot* je mluva společenské spodiny, kde hlavním cílem je skrýt do zvláštních pojmenování obsah sdělení, tak, aby byl pro nezasvěcené posluchače nesrozumitelný. V případě, že jsou některá nesrozumitelná argotická slova prozrazena, jejich obsah je tím pádem srozumitelný, stávají se součástí slovní zásoby a jsou tak běžně užívaná. Do argotických výrazů náleží slovo „cieć“ (,bachař“), „menel“ (,alkoholik“), „menelica“ (,alkoholička“), „Alfons“ (,pasák“).

Poslední skupinou, která je v textu knihy zastoupena, je skupina výrazů slangových. *Slang* lze definovat jako nespisovný jazyk, který je užívaný určitou zájmovou nebo profesní skupinou. Hlavním rozdílem u slangových výrazů je především odlišná slovní zásoba. Slang je možné rozdělit na **slovní zásobu profesionální** a **slovní zásobu slangovou**. Slovní zásoba *profesionální*, jak už název napovídá, zahrnuje výrazy, které jsou běžně užívané v dané pracovní skupině. Slovní zásoba *slangová* je tvořena nespisovnými výrazy, které jsou užívány v okruhu zájmových skupin. Z textu je možné vybrat výrazy „kibel“ (,hajzlík“), „kiblara“ (,hajzlbába“), „prukwa“ (,rašple“).

Vřechna uvedená slova lze definovat také z hlediska míry jejich expresivity. *Expresivita* neboli citové zabarvení slov, vyjadřuje postoj a vztah mluvčího.

Z lexikálního hlediska se expresivní výrazy rozdělují na již zmíněné vulgarismy, eufemismy, dysfemismy atd. Citové zabarvení slov je možné také posuzovat z hlediska míry expresivity slov. Tímto tématem bych se ráda zabývala v následujících odstavcích.

V rámci kapitoly se objevují výrazy, které lze zařadit do skupiny s **výraznou expresivitou**. Jsou to slova „syf“ („bordel“), „krawaciarz“ („kravaťák“), „kibel“ („hajzlík“), „spierdalaj prostytutko“ („vypadni prostitutko“), „śmierdziuch“ („smradloch“), „kiblara“ („hajzlbába“), „sracz“ („hajzl“), „menel“ („ožralec“), „melina“ („tajná skrýš alkoholu“), „Alfons“ („pasák“), „gnój“ („bordel“), „wszarz“ („všivák“), „łazęga“ („pobuda“), „sterczeć“ („trčet“), „cieć“ („bachař“), „lać“ („zmlátit“), „gałgany“ („hadry“), „wynocha“ („vypadni“), „pieroła“ („blábol“), „chuj“ („pitomec“).

Dále mohou výrazy oplývat **lehkou expresivitou**. Do této skupiny bych navrhovala zařadit slova „pleśnie“ („plesnivina“), „terkotać“ („brebentit“), „słoniowatość“ („neohrabanost“), „łazić“ („bloumat“), „spec od reklamy“ („reklamkář“), „szemrane interesy“ („pochybné kšefty“), „ciuch“ („hadr“), „kura domowa“ („domáci puřka“), „majdan“ („krám“), „chłopak morowy“ („kabrňák“), „antek cwaniak“ („podvodník“), „brat fest“ („silák“), „gderać pod nosem“ („brblat si pod nosem“), „maluch“ („malí kuchyňští pomocníci“), „bałagan“ („nepořádek“), „szorować“ („šůrovat“), „przepierka“ („přepírka“), „wychodek“ („kadibudka“), „harować“ („dřít se“), „gramolić się do roboty“ (vléci se do práce“), „kiep“ („pitomec“), „buda z garami“ („budka s hrnci“), „kumpel“ („kámoš“), „grajdołek“ („zapadákov“), „gruchnęła wiadomość“ („vybuchla zpráva“), „facet“ („chlápek“), „kostucha“ („kostlivec“), „gapić się“ („čumět“), „tłumok“ („přihlouplá ženská), „gap“ („čumil“), „cwaniak“ („vychytrálek“), „prukwa“ („rašple“), „spryciara“ („mrcha“), „patałach“ („nemehlo“), „prostak“ („hulvát“), „gamonie“ („tulpasové“), „szwendać się“ („potloukat se“), „całus“ („pusa“), „żylaki“ („křečáky“), „szurubur“ („bordel“),

Vyskytují se i výrazy, které se nevyznačují **žádnou nebo minimální expresivitou**. Jsou to slova jako „mrozonka“ („zmraženina“), „druciak“ („drátěnka“), „szmata“ („hadr“).

Na základě této podrobné analýzy bylo zjištěno, že text knihy *Kapesní atlas žen* oplývá výrazy vulgárními, augmentativními, deminutivními, pejorativními a dysfemismy. Vyskytují se zde i slova hovorová, nespisovná, slang a argot. Jednotlivé výrazy bylo také možné rozdělit do skupin podle míry jejich expresivity. Z výše

uvedeného rozboru vyplývá, že nejvíce jsou zastoupeny slova s výraznou a lehkou expresivitou.

5. Závěr

Tato bakalářská práce měla za cíl poukázat na jazyk varšavské ulice v knize *Kapesní atlas žen* a především na jeho problematiku při překladu do českého jazyka. Vzhledem k tomu, že se v polském textu objevovaly výrazy, které neměly rovnocenný ekvivalent v českém jazyce, bylo nutné využít překladových transformací. Vždy jsem měla za cíl zvolit takový český překlad, který by nejvíce odpovídal původnímu polskému výrazu a byl by tak jeho nejbližším, plnohodnotným ekvivalentem.

V rámci první kapitoly mé bakalářské práce bylo cílem uvést profil Sylwie Chutnik a podat tak co nejvíce možných informací o této mladé polské autorce. Podrobněji jsem se zaměřila na jazyk, který ve své knize používá, jakožto hlavní objekt mého bádání.

V další kapitole jsem se zaměřila na konkrétní rozbor čtyř hlavních postav knihy *Kapesní atlas žen* a seznámila jsem tak čtenáře s jejím obsahem.

V praktické části, v rámci kapitoly *Metody překladu*, jsem se pozorněji zaměřila na to, jakých překladových transformací bylo užito. Snažila jsem se dosáhnout co nejvhodnějšího českého ekvivalentu tak, aby byl k původnímu polskému výrazu rovnocenný a adekvátní. K tomu bylo nezbytné prostudovat teorii překladových transformací, jejich možné metody a postupy a zvolit nejvhodnější český výraz, který by byl adekvátním ekvivalentem k původnímu polskému pojmenování.

Za pomoci překladových slovníků, výkladových slovníků, ale i slovníku nespisovné češtiny a slovníku synonym jsem dále vytvořila podrobný seznam proanalyzovaných slov, kde jsem uvedla, jak bych konkrétní polský výraz přeložila do českého jazyka.

V rámci další kapitoly, kterou jsem nazvala *Tematické spojení slov*, bylo mým hlavním cílem spojit některé uvedené polské výrazy, jejichž význam spolu navzájem souvisí, do tematických okruhů a propojit tak uvedené výrazy v celky se společným významem.

Už z počátku bylo zřejmé, že se v textu knihy objevuje celá řada vulgarismů, eufemismů i dysfemismů, ale také slov pejorativních. Každé slovo proanalyzovat z lexikálního hlediska i z roviny jazykových prostředků a určit míru jeho citového zabarvení, bylo námětem kapitoly poslední, která nese název *Analýza textu z hlediska míry jeho expresivity*.

Závěrem bych ráda dodala, že hlavním cílem mé bakalářské práce bylo vytvořit podrobnou analýzu slov z varšavské ulice, sestavit tak podklad a podrobný materiál pro budoucí přeložení této knihy do českého jazyka.

Abstract

The language of the streets of Warsaw in the writings of Sylwie Chutnik and the problems of its translation into Czech.

Key words: Polish literature, literary translation, lingual expression of the words

The main object of this Bachelor work, is the language that is spoken on the streets of Warsaw, which is described in the book, *The Pocket Atlas Of Women*, by the young Polish authoress, Sylwie Chutnik. The language used in this book is analysed in great detail. In some of the chapters the emphasis, is put above all, on the result of the problems encountered in the translation of Polish words, non-literary words, argot words and slang words. The aim of this Bachelor work, is the suggested translation, and to use Czech words, which translate accurately to the original Polish. To prepare a detailed basis for future translation of this Polish book into Czech.

Streszczenie

Język warszawskiej ulicy w twórczości Sylwii Chutnik i problematyka jego tłumaczenia na język czeski

Słowa-klucze: literatura polska, tłumaczenie literackie, ekspresywność językowa

Głównym tematem pracy licencjackiej jest język warszawskiej ulicy przedstawiony w książce *Kieszonkowy atlas kobiet* młodej polskiej autorki Sylwii Chutnik. Język tego utworu został w kilka rozdziałach szczegółowo zanalizowany, przy czym nacisk kładziony jest przede wszystkim na rozwiązywanie problemów przy tłumaczeniu polskich wyrazów, szczególnie z punktu widzenia użytych środków językowych – wyrazów potocznych, Nieliterackich, żargonowych i slangowych. Głównym celem pracy jest przede wszystkim zaproponowanie takich rozwiązań tłumaczeniowych, które jak najbardziej odpowiadałyby polskiemu oryginałowi i przygotowanie w ten sposób bazy dla tłumaczenia książki na język czeski w przyszłości.

6. Bibliografie

Primární literatura:

CHUTNIK S., *Dzidzia*, Wydawnictwo Świat Książki, Warszawa 2009.

CHUTNIK S., *Kieszonkowy atlas kobiet*, Wydawnictwo Korporacja Ha!art, Kraków 2009.

Sekundární literatura:

BRABCOVÁ - MATINCOVÁ, *Současný český jazyk: slovník lingvistické terminologie*. Praha: Karolinum 1992, 114 s.

CZESZEWSKI M., *Słownik polszczyzny potocznej*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006.

DUBISZ S., *Uniwersalny słownik języka polskiego PWN*, A-J, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006.

DUBISZ S., *Uniwersalny słownik języka polskiego PWN*, K-Ó, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006.

DUBISZ S., *Uniwersalny słownik języka polskiego PWN*, P-Ś, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006.

DUBISZ S., *Uniwersalny słownik języka polskiego PWN*, T-Ž, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006.

HUGO J., FIDLEROVÁ M., ADÁMKOVÁ K., JURÁNKOVÁ Z., *Slovník nespisovné češtiny*, Maxdorf, Praha 2006.

LOTKO, E. *Slovník lingvistických termínů pro filology*. Redakce Jana Kreiselová. Dotisk 3. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2005.

OLIVA K., *Polsko-český slovník I. A-Ó*, Academia, Praha 1994.

OLIVA K., *Polsko-český slovník II. P-Ž*, Academia, Praha 1995.

OLIVA K., Kulošová M., Svoboda J. Z., *Polsko-český kapesní slovník, Česko-polský*, Státní pedagogické nakladatelství, Praha 1963.

PALA K., VŠIANSKÝ J., *Slovník českých synonym*, Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2000.

VYSLOUŽILOVÁ, E. a kol.: *Cvičebnice překladu pro rusisty I. Politika. Ekonomika*. FF UP Olomouc, 2002.

ŽVÁČEK, D. *Úvod do teorie překladu (pro rusisty)*. FF UP Olomouc, 1998.

Internetové zdroje:

BENEŠOVÁ M., *Polsko bez rukou a bez nohou*, Chutnik S., *Dzidzia*,
<http://www.polonistika.cz/index.php?ido=40&idp=1179&t=polsko-bez-rukou-a-bez-nohou-s-chutnik-dzidzia>, dne: 2010-03-27.

HAMKAŁO-WOLNY A., *Dzidzia jako kara*, zdroj časopis *Polityka*, 25.2.2010.
www.polityka.pl/kultura/ksiazki/recenzjeksiazek/1503197,1,recenzja-ksiazki-sylwia-chutnik-dzidzia.read, dne: 2010-04-28.

KAVANOVÁ L., *Speciál o oborech: Gender studia*,
<http://www.vysokeskoly.cz/system/index.php?clanek=2040&id=2039>, dne: 2010-03-13.

Warszawa. Kieszonkowy atlas kobiet w Powszechnym, <http://www.e-teatr.pl/pl/artykuly/68350.html>, dne: 2010-03-13

